

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Nationaal Steuncomité-Parijs. — Het Informatie-Bureau der Vereeniging „Oost en West”. — Past op Uw centen. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huislijf. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers. — II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Nagekomen Berichten. — Uit den Verre Vreemde. — Berichten der Afdelingen. — Mededeelingen. — Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië. — In Nederland aangekomen Verlofgangers. — Met pensioen. — Adresveranderingen. — Mutatiestaat van 5 tot 12 Augustus 1931.

Nationaal Steuncomité-Parijs.

Wij blijven ons nog steeds aanbevolen houden voor verdere geldelijke bijdragen.

Aan iederen schenker wordt het door „Oost en West” uitgegeven werkje „Onze Overzeesche Gewesten”, bij wijze van kwitantie toegezonden. Mochten enkelen het boekje niet ontvangen hebben, zoo gelieve men dat even te berichten, opdat toezending onverwijld volge.

Gespecificeerde opgave, onder initialen van de ingekomen gelden van 1 t/m 7 Augustus:

Den Haag: Dr. A. R. v. d. L. f 10,—; P. F. f 5,—; Mr. Dr. J. F. v. d. L. de C. f 100,—; Mr. H. J. R. f 2,50; Dr. H. J. C. f 10,—; mej. L. C. C. f 1,—; Mr. B. B. N. f 5,—; Dr. T. S. v. H. T. f 2,50; S. de G. f 100,—; J. E. F. de K. f 250,—; mevr. F. S. f 3,—; H. f 2,50; W. C. v. G. f 5,—; mevr. v. V. f 5,—; M. T. W. f 25,—; C. W. G. f 5,—; Jhr. Mr. P. v. P. P. G. f 25,—; P. J. v. S. C. f 25,—; C. M. f 2,50; R. S. f 2,50; Dr. J. H. B. de J. f 25,—; Mr. M. J. H. de B. v. M.—v. M. f 10,—; Mr. W. C. B. A. f 25,—; H. J. H. f 25,—; dames v. L. f 100,—; E. baron v. d. C. f 50,—; D. W. B. f 50,—; M. L. P. f 10,—; J. P. H. f 5,—; J. W. v. K. f 5,—; Won. Bureau Paul F. de H. f 10,—; mevr. S.—F. f 2,50.

Amsterdam: H. P. v. H. f 10,—; C. F. J. B. f 25,—; F. K. L. f 2,—; Mr. D. G. V. f 10,—; F. C. M. de B. f 20,—; Fam. A. M. v. H. f 100,—; mej. C. R. f 5,—; Mr. J. H. L. f 2,50; M. T. Ch. f 100,—; Van D., van U. & Co. f 50,—; M. L. V. f 30,—.

Rotterdam: R. H. f 10,—; M. D. f 25,—; A. M. B. f 1,—; H. E. H. R. f 5,—; W. P. f 1,50; Scheepshouwerij Gebr. P. B. 50,—; S. R. v. R. f 15,—; Ir. F. W. H. v. B. f 50,—; mej. C. C. de M. f 5,—; L. E.—v. S. f 25,—; wed. B.—L. f 50,—; N.V. v. O. scheepvaartbedrijf f 100,—.

Utrecht: B. J. K. f 5,—; K. J. K. f 1,—; A. H. Th. H. f 2,50; N.V. Papierh. Fr. Tw. f 50,—; J. P. W. B. f 25,—; M. v. O. f 10,—.

Arnhem: Ir. C. E. v. d. St. f 5,—; J. S. f 10,—; Mej. M. T. D. Pr. de J. f 1,50; Mr. G. v. d. F. f 50,—.

Zeist: Mevr. H. A. C. R. R.—W. f 2,50.

Delft: Dr. A. v. R. f 15,—; Prof. H. f 10,—.

Eerbeek: Prof. M. W. f 50,—.

Alkmaar: Alkm. Court. f 25,—; Mr. E. H. f 5,—.

Apeldoorn: A. H. S. f 1,—; Dr. R. S. H. f 10,—; Jvr. E. B. B. f 10,—; R. H. S. f 5,—.

Eibergen: J. W. C. ter B. f 5,—; Wed. H. P.—L. f 2,50.

Bilthoven: D. v. A. f 2,50; Dr. H. D. Tj. W. f 5,—.

Gorinchem: Jhr. L. C. v. P. f 10,—.

Enschede: A. R. Z. f 5,—.

Bloemendaal: Mr. J. B. de H. f 2,50.

Vught: Mevr. J. S. E. W.—B. v. B. f 5,—.

Baarn: Prof. Dr. A. A. P. f 3,—.

Waalwijk: K. v. K. en Fabr. f 50,—.

Huis ter Heide: R. F. P. de B. f 10,—.

Mook: v. A. en v. G. Kap.fabr. f 10,—.

Haarlem: Kam. v. K. en Fabr. f 150,—.

Heerlen: Mr. A. H. f 100,—.

Valkenswaard: A. V. f 5,—.

Assen: Mr. A. H. S. f 10,—; Mr. H. K. B. f 10,—; N. G. v. G. f 3,—.

SIMONIS' BEDDENMAGAZIJN
GROENMARKT 34 - DEN HAAG
OUDSTE SPECIAALZAAK

SOLIDE OPKLAPBEDDEN MET KAST V.A.F. f29.50 GRATIS PLAATSEN DIVANBEDDEN VANAF f11.50 5595

Groningen: Dr. H. H. T. B. f 2,50; Kam. v. K. en Fabr. f 500,—.

Beverwijk: A. A. v. H.—D. f 25,—.

Eindhoven: Kam. v. Kooph. en Fabr. f 100,—.

Heemstede: Jonkv. W. F. v. d. G. f 5,—.

Molenaarsgrat: H. A. v. d. H. f 2,—.

Rijswijk: G. A. G. f 10,—.

Dordrecht: Kamer v. K. en Fabr. f 100,—.

Ginneken: Mr. B. C. C. f 10,—.

Nijmegen: E. A. M. f 5,—.

Deze bedragen vormen een totaal per giro ontvangen f 3.017,50

Reeds verantwoord over het tijdvak van 30 Juni t/m. ult^o. Juli (Zie vorig K.W.) „ 28.295,13

f 31.312,63

Per kas ontvangen aan contanten door persoonlijke afdracht, postwissels enz. v/m. 1 t/m. 8 Augustus: H. P. S. f 3,—; Jkvr. A. v. B. R. f 29,10; A. d. B. f 5,—, allen Den Haag; Bank D. & K., Zwolle, f 25,—; Ned. R. V., Haag, f 50,—; E. S., R'dam, f 200,—; B. A. K., Gron., f 5,— en G. v. L., Haag, f 2,50, te samen „ 319,60

Reeds verantw. over het tijdvak v/m. 30 Juni t/m. ult^o. Juli (Zie vorig K.W.) „ 993,72

En door storting bij het Agentschap der Nederl. Handelmaatschappij alhier, wegens bijdragen per chèque enz. v/m. 1 t/m. 8 Augustus: J. S. f 100,— en J. M. W. H. f 25,—, beiden Den Haag, alsmede de gift van H. M. de Koningin der Ned. „ 3.125,—

Reeds verantwoord v/m. 30 Juni t/m. ult^o. Juli (Zie vorig K.W.) „ 3.228,75

Totaal t/m. 8 Aug. (Giro t/m. 7 Aug.) f 38.979,70

Zendt uwe giften aan de Vereeniging „Oost en West” Korte Voorhout 6, Den Haag; Giro No. 14574.

HET NATIONAAL STEUNCOMITÉ, Parijs.

Het is een verkeerde opvatting, te denken, dat ik uw salaris uitbetaal. Dat doe ik niet — ik heb geen kamerdienaar noodig. Maar ik stel u in de gelegenheid in onze zaak uw eigen salaris te verdienen. En omdat u een regelmatig inkomen noodig hebt, financiert de zaak dit voor u en garandeert u in ieder geval eenige maanden uitbetaling, ook al zou blijken, dat u niet in staat bent meer voor de zaak op te leveren, dan u er uit ontvangt. („Der Organisator”).

Er is één ding, dat de gemiddelde man steeds bereid is met zijn medemenschen en met de rest van de wereld blindelings te deelen. Dat is zijn goede opinie over zich zelf. (De Zakenwereld).

ALLE INLICHTINGEN GRATIS!

VESTIGT U TE HILVERSUM!!

„OLTHOFF'S LANDG. & WONINGBUREAU” LANGESTRAAT 67 TEL. 1763

VRAAGT WONINGGIDS!

5295

Leden van „Oost en West”.

Het aangewezen adres voor de kwaliteit **Melk en Melkproducten** is de N.V. Melkinrichting „DE NIEUWE LANDBOUW” 5443

DEN HAAG: SCHEVENINGEN: N.W. Buitensingel 50 Wassenaarschestr. 127

Telefoon 333855. Telefoon 550363.

WENSCHT GIJ

bij Uw terugkeer in Nederland eene aangename bezigheid?

Fok dan edelpelsdieren in verbinding met pluimveeteelt!

Inlichtingen en adviezen worden gaarne gratis gegeven door N.V. Pelsdierenfokkerij „De Zilvervos” te Elspeet. — Tel. 3. 5059

P. G. C. HAJENIUS
OPGERICHT 1826 5467

AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE
Rokin 92/96 Noordeinde 64

SIGAREN SIGARETTEN, TABAK

GEBR. VAN OOSTERHOUT - BREDA
GINNEKENSTRAAT 139 — BOSCHSTRAAT 10
TOLBRUGSTRAAT 12 — CERESSTRAAT 30
GINNEKENWEG 138 5291

KOLONIALE WAREN - COMESTIBLES - FIJNE VLEESCHWAREN - WIJNEN - ZUIDVRUCHTEN

LOUIS KORIJN & Co.
Anno 1880 5516

Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Heerengracht 418
Bijkantoor: 's-GRAVENHAGE, Mauritskade 1
Telefoon 115960 (3 lijnen)
Haagsche Beurs, Telefoon 110616

EFFECTEN - COUPONS

WESSELING & Co.
ACCOUNTANCY EN BELASTINGZAKEN

LEIDEN - ST. AAGTENSTRAAT (h. Steenstr.)
TELEF. 2092 5635

Spaart.....
voor Uw ouden dag!
NUTSSPAARBANK te 's-Gravenhage

5132

Cot van Hoortel

Groote sorteering:
LEDIKANTEN
MATRASSEN
KARPETTEN
LINOLEUM enz.

en voor de Tropen o.a.
LEDIKANTEN met BALDAKIJN
Tule voor **KLAMBOES** - Kleurechte Gordijnstoffen
Alleen prima kwaliteiten — Lage prijzen

Den Haag
In de Jan Hendrikstraat

5149

Pension van Bijsterveld
Speciaal adres voor eerste klasse Familiën.
Bezuidenhout 48-50 — Den Haag
Chique appartementen met koud en warm
— stroomend water —
Prima keuken — Privé Badkamers
Telefoon 771577 — 5613

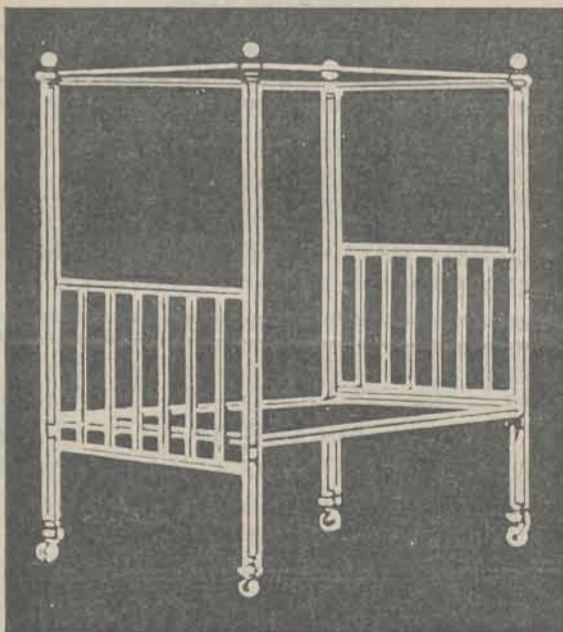
HIER APELDOORN!
LANKWARDEN's Waschindustrie
„ORA ET LABOR“

Mevrouw,
Ons agentschap, gevestigd te Adam (W.) Vespuccistraat 9-13, komt op hieronder aangegeven dagen en plaatsen, met eigen auto's de wasschen afhalen en besorgen.
MAANDAG Amsterdam (Z.), (O.) en (W.), Den Haag, Leiden en Omstreken en tusschenliggende plaatsen tot en met Bennebroek.
DINSDAG Amsterdam (Z.) en (N.), Zaandam, Heemstede, Aerdenhout, Bentveld en Zandvoort.
WOENSDAG Amsterdam (C.), (O.) en (W.), Haarlem, Overveen, Bloemendaal, Veisen en IJmuiden.
DONDERDAG Amsterdam (C.), 's-Hage, Leiden en Omstreken en tusschenliggende plaatsen tot en met Bennebroek.
VRIJDAG N.-Amstel en Amstelveen.
De wasschen zijn met een week retour. Daar wij overtuigd zijn door een goede behandeling der wasch, tegen concurrerende prijzen, U ten volle te kunnen bevredigen, geven wij om U te bewegen een proef te nemen 50 % reductie op de 1e wasch.
Voor verdere inlichtingen komen wij gaarne even bij U aan. 5314

Telefoon Interc. Apeldoorn 817
Telefoon Amsterdam 83532 — Telefoon Leiden 3022
Telefoon Haarlem 11759 — Telefoon Zandvoort 279
TELEF. DEN HAAG 335086

— HERSTELLINGSOORD —
„Huize Maria Emalia Dorrepaal“
gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving met grooten tuin en waterpartij Uiterst geschikt voor repatriërenden en herstellenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven. Pension f 3.— à f 4.— per dag. Prospectus met alle gewenschte inlichtingen worden, op verzoek, toegezonden door de Directrice: West-Vlietweg 115, Voorburg. 5549

HET IDEALE TROPENLEDIKANT
voor allen, die naar Indië vertrekken! Prijs vanaf f 21.50
Fa. J. F. HENDRIKS
GEDEMPTE BURG WAL 65 5142
DEN HAAG - TELEFOON No. 110786
Aanbevolen adres door „Oost en West“

Familiepension „DE GREEF“
Prinses Mariestraat 18, Den Haag
— Telefoon 110859 —
Centrale verwarming. - Stroomend water op alle kamers.
Badkamers aanwezig.
Kamers disp. f 4.— per persoon, f 100.— per maand.
Aanbevolen adres voor Indische families. 5208

MÄHLERS BANK N.V.
Opgericht 1907
AMSTERDAM
Telef. nos. 42852 (3 lijnen) 5056
32982
32985 Telegram-Adres: **STEADYON**
33487

COMMISSIONNAIR IN EFFECTEN
Door onzen uitgebreiden Effectenvoorraad zijn wij in de gelegenheid bijna alle fondsen op den dag van aankoop zelf te expedieren
Beleggingsadviezen
Weekbericht op aanvraag gratis
Geen Handelscrediet
Rek.-Courant-, Provisie- en Kostenvrij
Op 31 December 1930 waren fondsen tot eene waarde van f 2.655.000.—, gerekend naar de koersen van dien dag, bij ons voor derden in administratie.

C. VAN KAMPEN
Behangerij — Stoffeerderij
Verhuizingen 5037
Badhuisweg = **APELDOORN**

Wat trainen is voor een sportsman, is lezen voor een zakenman. (Maandblad „Succes“).

LEIDEN

N.V. „MEUBELKUNST“
MODERNE WONINGINRICHTINGEN
„Indanthren“ Meubel- en Gordijnstoffen

Meubelen naar ontwerp van A. Lucas, Meubelarchitect.
Eigen fabriek. — Werkplaats: Witte-Rozenstraat 27.
Toonkamers: 5148
WITTE-ROZENSTRAAT 36 - LEIDEN - TEL. 524

KAWEE'TJES
UTRECHT

G. v. d. MEER Jr., Bontwerker,
OUDKERKHOF 43 — TEL. 1128 — UTRECHT
Specialiteit in **PELTERIJEN** 5564
Het van ouds bekende adres voor prima kwaliteiten.

LUXE-AUTO VERHUURINRICHTING
Korte Koestraat 4, Utrecht — Tel. 15002
tegenover het Jaarbeurs-Restaurant.
Beleefd aanbevelend,
5185 **C. JURG en AALBERTSEN.**

BERGEN OP ZOOM

Gereserveerd voor de 5472
Firma L. H. v. d. AA,
Fotograaf, Bergen op Zoom.

L. J. Aarnoudse, Accountant,
Lid v. d. Ned. Bond van Accountants.
Alle Accountantswerkzaamheden en opleiding voor
Boekhoudexamens. 5473
BERGEN OP ZOOM, Arn. Asselbergsstraat 39.

BLOEMENMAGAZIJN A. W. BUIJS-LARO
Van Dedemstraat No. 21, Tel. 373 5478
BERGEN OP ZOOM
beveelt zich beleefd aan voor het leveren van bloemwerken

ZUIDER STEENKOLENHANDEL

Firma Gebr. Sakko — Bergen op Zoom
EN GROS Telef. interc. 364, Postrekening No. 77050 EN DETAIL
SPECIAL ADRES van alle soorten
Belgische, Hollandsche en Wales Anthraciet
AANBEVOLEN ADRES VOOR LEDEN VAN OOST EN WEST

GINNEKEN

WILT U AUTO LEEREN RIJDEN ?
Bel dan op no. 1841.
Nieuw Ginneken's Chauffeursschool, Werfstraat 11. BREDA.
Aanbevolen adres voor Indische families. 5184
Verkoop van Auto's en Taxaties.

SCHEVENINGEN

Is. HAMBURGER Jr.
Coiffeur pour Dames
Harstenhoekplein 1 — Telef. 550107
Hoek Harstenhoekweg 5531

DEN HAAG

„De Fruithandel“ C. F. van Kampen
BORNEOSTRAAT 12c, hoek Celebesstr. 5216
Den Haag, Telefoon 114848
Het VOORDEELIGST adres voor alle soorten GROENTEN
FIJNE VRUCHTEN — CONSERVEN — LIMONADES

BELGISCHE ANTHRACIETEN
Belg. Anthraciet 20/30 f 2.10 per H.L. Belg. Anthraciet 20/30
f 2.20 per H.L. Belg. Eierkolen f 1.30 per H.L. Bestel
beter dan de meeste Holl. Anthracietsoorten. Bezorging
door de geheele stad en omgeving. 5215
Fa. B. Arons, Jac. v. Kampenstr. 2 - Telef. 336564
Groenewegje 119-120 - Telef. 113575

KLEEDING MEUBELN TAPYTEN enz.
in 12 MAANDEN zeer discrete behandeling
DE **Centrale Warenmagazijnen**
N.Z. VOORBURG WAL 312 - AMSTERDAM

Verbindingen te Den Haag - Rotterdam - Utrecht
— Levering door geheel Nederland — 5579

Het Informatie-Bureau der Vereeniging „Oost en West”

VERSLAG OVER HET JAAR 1930/1931
(in verband met den economischen toestand van Ned. Oost- en West-Indië.)

door

H. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT.

Die heele procedure-beweging wikkelt zich nog veel te langzaam af. Zie: De positie van den handelsgeëmployeerde in de Nieuwe Rott. Ct. van 24 April '31 — Avondblad A.

Wanneer wij nu in Westwaartsche richting over Java onze voelhoorns uitsteken en den toestand waarnemen op Midden-Java, dan kunnen wij ons verheugen met den tabaks-medewerker van genoemde courant, die in het Ochtendblad B van 25 April 1931 schrijft, dat de eerste Java-inschrijving in het jaar 1931 „in grooten stijl” heeft plaats gehad. Op het zwaar overladen programma prijkt zoo ongeveer 13000 pakken Vorstenlandsche-tabak; voorts natuurlijk nog talrijke partijen Besoeki-tabak en diverse andere Java-soorten. Maar deze waren toch eigenlijk maar bijzaak. De Vorstenlanden stonden in het middelpunt van de belangstelling der tabaksmenschen. En zij verdiende inderdaad die belangstelling ten volle. De planters hebben eer van hun werk en vinden hun blooming in hooge opbrengstprijzen. Wat bij de meeste partijen het sterkst de aandacht trekt, zijn de werkelijk verbluffende bladontwikkeling, de zachtheid en soepelheid van het blad, het heldere kleuren-type en last not least de meestal zeer goede witte brand. Wel was de brandbaarheid aan blad vaak wat traag, maar in de sigaar deed de tabak het meestal zeer goed. Zoo vol waardeering over de kwaliteit van het blad gaat de verslaggever dan verder om tenslotte tot de uitspraak te komen, dat, wie als vakman, die collectie overzag, niet anders dan zich kon verheugen over dit product van de Vorstenlanden, welke landstreek ons zoovele jaren achtereen heeft teleurgesteld. Thans echter, zegt hij, wordt de schade dubbel en dwars ingehaald. De groote uitgebreidheid der collectie Vorstenlanden was oorzaak, dat de overige soorten geheel op den achtergrond werden gedrongen. Behalve het aandeel, dat Amerika had in de aankopen, was er in de tweede hand vooral van de zijde der Nederlandsche fabrikanten veel kooplust voor de fantasie-merken, die hoog betaald werden. De vraagprijzen voor ondermerken waren eveneens doorlopend zeer hoog. De Tsjecho-Slowaaksche Tabaksregie kocht in combinatie met Zwitsersche sigarenfabrikanten vijf partijen van het merk Tegalgondo. Voor de planters van de Vorstenlanden-tabak belooft deze oogst — als dit zoo voortgaat, prachtige financiële resultaten te zullen opleveren. Enorme prijzen, ver en ver boven taxatie, werden betaald. Zie „De Java-inschrijving” in bovenvermeld dagblad.

Wij zagen hierboven als een lichtpunt in het sombere gebied der malaise in Oost-Java, den zeer bevredigenden toestand in Midden-Java, zij het dan ook alleen ten aanzien van het in de vorstenlanden geteelde „herbarium nicotianum”.

Ons verplaatsende nog meer Westwaarts, naar den Preanger vinden wij de algemeene malaise daar bijzonder tekenend, als gevolg van de verminderde arbeidsmogelijkheden voor den inlander in het algemeen. De Aneta-correspondent te Soekaboemie constateert na gehouden onderzoek bij diverse ondernemingen, dat te Soekaboemie, evenals te Tjiandjoer b.v. het grooter aantal werklozen oorzaak is geweest van een grooter percentage lichte criminaliteit dan in normale tijden het geval is. Het ontvreemden van allerlei kleinigheden uit woonhuizen, wat niet het werk kan zijn van bepaalde beroepsdiëven, als koperen potjes, kapstokken, muurborden, tafelkleedjes enz. voornamelijk uit voor-galerijen, is aan de orde van den... nacht! Het ongestraft blijven van dergelijke diefstallen, omdat ze vrij algemeen voorkomen en daarvan ook geen aangifte wordt gedaan, werkt het moreel van de bevolking niet in de hand.

Wat de theecultuur betreft, deze is nog altijd loonend gebleven bij kosprijzen die variëren tusschen 28 en 40 centen per halve kilo droge thee,

maar desondanks heeft men door de toepassing van fijner pluk de werkloonen vooral der vrouwen-werksters, belangrijk verminderd. Globale dagloonen sorteesters vroeger 30—35 cents, thans c.a. 20 cts, vermindering c.a. 35 pct., globale dagloonen pluksters idem, globale dagloonen per kattie vroeger 2—2½ cts, thans c.a. 1½ cts, vermindering c.a. 35 pct., globale dagloonen tuinkoelies vroeger 40—50 cts., thans c.a. 30—35 cts, vermindering c.a. 35 pct. De sorteesters hebben minder verdienste, daar de sorteering meer intens moet geschieden dan vroeger en fijner pluk bij de meeste ondernemingen vrij streng wordt doorgevoerd, als gevolg waarvan de dagelijksche opbrengst van een plukster minder is geworden. Eigenaardig is dat de meeste ontslagen van Inlandsch werkvolk plaats gevonden hebben bij de groote Inlandsche theetuin-bezitters, die zonder pardon, door de lage prijzen van nat theeblad gedwongen, hun getrouwen aan den dijk hebben gezet. Hierover heerscht de meeste ontevredenheid. In de rubbercultuur in de Preanger ziet het er uit den aard der zaak troosteloos uit. Vele ondernemingen in Zuid-Djampang hebben hun bedrijf stop gezet, van de grootere is dit het geval met de ondernemingen Tjikasso.

Bij den rijstbouw valt een zeer merkbare achteruitgang in den verkoop te constateeren. Bedroeg voorheen de dagverkoop aan den komenden en gaanden man aan de fabriek gemiddeld een 50 à 60 gantang, thans varieert ze van 5 tot 10 gantang per dag. De verminderde koopkracht wordt hiermede voldoende gedemonstreerd. De oorzaak moet eveneens gezocht worden in mindere verdiensten van den Inlander in het algemeen. Waar voorheen door den tani per dag 3 maaltijden rijst werden genuttigd, volstaat hij nu met slechts 1 à 2 maaltijden, terwijl de 3e maaltijd veel bestaat uit Singkong (Ketella-wortel), Ketimoen, Katjang of iets dergelijks. Bij pellerijen, hier alleen onder Chineesch beheer, zijn de loonen ook in dit bedrijf in meerdere of mindere mate verminderd.

In dit verband kunnen wij nog melden, dat, naar bekendstelling in de verschillende dagbladen, aan de aandeelhouders der N.V. tot Exploitatie van Rijstlanden op Java Michiels Arnold, zal worden uitgekeerd een totaal dividend over het jaar 1930 van 7 pct. (in 1929 13 pct.), wat alzoo een belangrijke achteruitgang beteekent.

Deze achteruitgang moet toegeschreven worden aan de sterke daling van de rijstprijzen, alsmede aan de verdere afbrokkeling van de prijzen voor rubber en thee, bij cultures der Michiels Arnold-landen, waardoor de geldelijke resultaten over 1930 ten opzichte van die over het voorafgaande jaar, beduidend ongunstiger zijn uitgevallen.

Wanneer wij hierboven eenigszins uitvoerig den toestand van zaken op economische gebied op Java hebben bekeken, dan is de lust niet bijzonder groot om ons met een zelfde onderzoek op Sumatra bezig te houden, omdat omtrent de resultaten daarvan op het zooveel grootere eiland (¾ × Java) zoo weinig bemoedigends valt mede te deelen. Ook daar allerwegen een merkbare achteruitgang van zaken, die goed beschouwd eigenlijk reeds in 1929 was waar te nemen en deze sedert in een sneller tempo zich heeft ontwikkeld. Wij kunnen ook op Sumatra van een bedenkelijke invasie der malaise spreken, van een inzinking zoowel op cultuur-, handels- als mijnbouwkundig gebied, waarvan het einde niet is te voorzien.

De mededeelingen van de Handelsvereeniging te Medan vermelden, dat 1930 voor Sumatra's Oostkust, — om allereerst met dit gebiedsdeel aan te vangen — het beeld vertoont van een zeer geleidelijk, maar duidelijk dalende conjunctuur. De groote cultures werken thans aan den rand van de rentabiliteit en juist wat betreft rubber zijn tot nu toe slechts weinig lichtpunten in de situatie aan te wijzen. De kleine ondernemingen geven reeds sedert langen tijd nagenoeg geen teeken van leven meer en verdwijnen gaandeweg na terugzending naar Java van hunne poenale-sanctie koelies. De omstandigheden wijzen er thans op, dat de crisis haar natuurlijk verloop zal hebben, zonder wettelijk ingrijpen in den een of anderen vorm. Het afvallen van sommige groepen producenten, inlandsche vooral, maar in mindere mate ook Europeesche, is thans begonnen en heeft zich sedert voortgezet. Speciaal de rubbermaatschappijen ondervinden door de voortdurende daling der rubberprijzen den invloed van de heerschende crisis, waardoor die zich genoopt zullen zien hun personeel zoo niet geheel dan toch voor een groot gedeelte te ontslaan. Dat door deze omstandigheid in assistentenkringen een zekere onrust heerscht, met het oog op de naaste toekomst, die zich al somberder afteekent, is zeer begrijpelijk. Dit vraagstuk is, naar de Sumatra's Post vernam, daarom ook behandeld door het bestuur en de commissie van advies van de Vakvereeniging van Assistenten in Deli, die er een ampele bespreking aan wijdden en de vraag onder de oogen zagen, wat de V. v. A. i. D. zou kunnen doen tot ondersteuning van eventueel door crisis-werkloosheid getroffen leden.

Door bestuur en commissie van advies der ge-

Nerveus en overspannen, onrustig en slapeloos. Men gebruikte hiertegen de zenuwstillende en zenuwsterkende **Mijnhardt's Zenuwtabletten** Glazen buisje 75 ct. Bij Apoth. en Drogisten 5492

noemde vereeniging werd bepaald, dat, hoewel van meening zijnde, dat de ondernemers niet dan in alleruitersten noodzaak tot ontslag van assistenten zullen overgaan, omdat er nog andere bezuinigingen mogelijk zouden zijn, het treffen bijtijds van maatregelen door den bond als een gebiedende noodzakelijkheid en niet anders dan een zaak van wijs beleid is. — Men is besloten om tot de vorming van een fonds over te gaan, waarvoor de bondskas voorloopig reeds een bedrag van f 10.000 zou storten. — Deze te treffen voorzieningen dateeren reeds van de laatste maanden van het jaar 1930. Een latere opgave meldt, dat einde Januari '31 tien werkloze leden ondersteuning van het steunfonds genieten, terwijl het aantal bij de V. v. A. i. D. ingeschreven werkloze planters 15 bedraagt. In elk geval doen de ontvangen berichten van de beide Assistenten-vereeningen op de Oostkust van Sumatra zien, dat het aantal ontslagen planters toch niet zoo groot is als sommige alarmeerende opgaven deden vermoeden. De verminderde invoer van auto's ter Oostkust kan ook als een bewijs gelden van den algemeenen achteruitgang van zaken. Volgens de mededeelingen der Medansche Handelsvereeniging werden in de periode Januari tot en met Juni '30 ingevoerd 983 automobielen tegen 1279 stuks over hetzelfde tijdvak van 1929. Nadien nam de invoer van auto's gaandeweg af.

Wanneer wij thans den toestand nagaan van het hoofdproduct van de ondernemingen op Sumatra's Oostkust, de tabak, dan valt op te merken, dat voor de eerste Sumatra-tabak-inschrijving, welke den 13en Maart '31 te Amsterdam plaats had, een groote belangstelling bestond, die volgens den tabaksmedewerker van de Nieuwe Rotterdamse Courant, haar bijzondere redenen had. De Duitschers, die in tegenstelling met het vorige jaar, thans bij hun inkoop rekening moeten houden met het sterk verhoogde invoerrecht op ruwe tabak in hun land, hadden een toestand van onzekerheid geschapen en de alarmeerende berichten over een slechten uitval van den nieuwen oogst, hadden er ook niet bijgedragen een stemming van optimisme te scheppen. En in Amerika was het gevaar voor een invoerverbod op Sumatra-tabak, in verband met de poenale sanctie in Indië, ter nauwernood bezwoeren. 17)

Anderzijds was de industrie, hier zoowel als in andere landen, dringend om zandblad verlegen, omdat zij hoopte, dat oogst-1930 haar beter materiaal zou verschaffen dan oogst-1929, waarmede men niet bijster dweept. De eerste indrukken van het nieuwe gewas bleken niet zoo ongunstig, tenminste wat het zandblad en eenige twee afladingen betrof. Op den algemeenen kijkdag werd bekend, dat de Senembah-Maatschappij haar geheelen zandblad-oogst uit de hand had verkocht aan een Amsterdamschen handelaar tot den prijs, naar men zeide, van 475 cents per ½ K.G., wat een bevredigend resultaat mocht heeten; nu er 50 cents meer voor is betaald, dan zij voor haar zandblad van oogst-1929 besomde. Dit deed reeds verwachten, dat, ten minste voor die tabak, de prijzen voor ondermerken en vooral voor de z.g. fantasie-merken, zeer hoog zouden zijn. Met een geweldig élan wierp men zich op het zandblad, ten minste op de goed uitgevallen partijen. De eerste-klas fantasie-merken, maar ook de andere sorteeringen werden tegen hooge prijzen onder enorme concurrentie, zoowel van Duitsche als van Nederlandsche zijde verkocht. Wanneer wij de opbrengstprijzen bezien, zegt de tabaksmedewerker ten slotte, dan kan men over de behaalde resultaten tevreden zijn, tenminste wat de goede partijen betreft. De ordinaire soorten werden naar haar waarde betaald. „Dat de inzet dezer campagne echter toonde, dat in deze tijden van economische depressie de tabakshandel niets van zijn vitaliteit heeft verloren, is een zeer verheugend verschijnsel, waarop wel eens de aandacht mag worden gelegd.”

Voor een juist overzicht van de in dit jaar behaalde prijzen in vergelijking met die in het vorige jaar, laten wij hieronder eenige cijfers volgen:

	In 1931 verkocht	In 1930 verkocht		
	pakken	cts.	pakken	cts.
Deli Maatschappij	4172	175	5411	263
Deli Batavia Maatschappij	3561	155	4221	234
Senembah Maatschappij	3003	183	4143	166
C. M. De Oostkust	546	157	358	144
Holland Deli Comp.	451	62	407	116
Rimboen Tabak	481	335	344	422
Soengei Lipoet	475	226	166	261

Zie: De Sumatra-inschrijving te Amsterdam, in de Nieuwe Rott. Ct. van 14 Maart 1931 — Ochtendblad B.

Dat de tabakscultuur ter Sumatra's Oostkust in 1929-'30 zwaar heeft geleden door de droogte tengevolge van onvoldoenden regenval, wijst o.m.

het verslag uit der Tabak-Maatschappij Arendsborg (behoorende tot de Big Four) over het jaar 1929-'30. Voor het eerst sedert boekjaar 1914-'15 heeft zij een verlies- en winstrekening overgelegd, sluitende met een verliescijfer, waartoe de sterke achteruitgang van den rubberprijs het zijne heeft bijgedragen. Het saldooverlies ad. f286.060 werd gebracht ten laste van de rekening reserve voor diverse belastingen, terwijl de N.V. Deli Cultuur Maatschappij als vormende één geheel met Arendsborg een winst te zien geeft van f153.488, zoodat deze rekeningen gecombineerd sluiten met een verliescijfer van f132.572. De gecombineerde tabaksoogst 1929 leverde 23.413 pakken, verkocht tot dooréén 143.48 cents per 1/2 K.G. De gecombineerde tabaksoogst 1930 zal bestaan uit ongeveer 22.000 pakken. Het verslag teekent ten slotte aan, dat het met het boekjaar 1930-'31 te behalen financiële resultaat zich niet rooskleurig laat aanzien, zoodat de verwachtingen voor het volgende jaar niet groot zullen zijn. Alles zal evenwel afhangen van een voor de Deli tabakcultuur gunstige weersgesteldheid. De bekende Senembah Maatschappij (ook behoorende tot de Big Four) zal over het boekjaar geen dividend (v.j. 25 pct.) uitkeeren. Zij heeft een exploitatieverlies van f244.392, en een winstsaldo slechts van f15.474.

De andere cultures, hoofdzakelijk rubber, koffie en thee in het overige gedeelte van Sumatra, kunnen wij thans gevoegelijk met rust laten. Er valt hier alleen van te zeggen, dat die cultures in deze benarde tijdsomstandigheden zich slechts kunnen staande houden, gedreven als zij worden op de uiterste grens der rentabiliteit en wat rubber betreft, zoodat wij boven hebben gezien, ver beneden die limiet.

Op grond hiervan bestaat er ook geen reden over die cultures uit te wijden en hier met cijfers, welke hun zichtbaren achteruitgang zouden kunnen aantoonen, voor den dag te komen. De Ir. Wellenstein sprak reeds in den Volksraad van 27 Januari 1931 (zie boven) over de geringe fiscale opbrengsten als gevolg van den kwijnenden toestand der rubberondernemingen in de buitengewesten en betreft daarbij de tin, waarvan hij zegt, dat die langzaam, maar zeker in een toestand van overproductie is gekomen, welke in de uitbreiding van de Indische productie zeker niet kan worden gezocht. „Wij zijn thans zowat aangeland op een prijsniveau van f1350 per ton d.i. f135 per quintaal”, zeide hij, „hetgeen wel van bijzondere beteekenis is voor de Indische begroting. Wel blijft de Banka-tinwinning ook op dit prijsniveau nog winstgevend, doch wat het beteekent of men 212.000 quintalen verkoopt tegen f325 (de prijs van 1927) dan wel tegen f135 is een verschil in netto inkomen, dat ieder gemakkelijk kan uitrekenen. Zeker is alleen, dat de toestand onzeker is.” Waar reeds zooveel is verhandeld over de beperking der tinproductie, kan hier naar de mededeeling van het Nederlandsch Correspondentie Bureau van Dagbladen te 's-Gravenhage gezegd worden, dat de positie van Ned.-Indië ten aanzien van dit vraagstuk in zoover een bijzondere is, dat Indië niet debet is aan de sterke stijging van de wereldproductie in den loop der laatste acht jaren. Ook het belang bij een inkrimping van de productie is in zooverre beperkt, dat met name het Banka-tin op de markt steeds een hooger prijs heeft behouden dan andere soorten tin, terwijl de productiekosten laag zijn. Waar intusschen de ertsvoorraad niet onbegrensd is, zou het zeer oneconomisch zijn bij lage prijzen de productie op te voeren. Behalve nog dat voor het tempo van opvoering technische grenzen gelden, zou een dergelijke politiek mede strekken ten nadeele van het rendement van het Billiton-bedrijf, in welks winsten de regering als aandeelhouder voor 5/8 deelt. Ook gelet op de groote beteekenis, die de tin-opbrengst heeft voor de landsbegroting, heeft Ned.-Indië vooral belang bij een stabiele tinprijs en dat belang valt goeddeels samen met dat van den consument. Door stabilisatie van den tinprijs op een niveau, dat de wereldproductie van het artikel in staat stelt zonder schokken vlot aan de vraag te blijven voldoen, worden de belangen van Ned.-Indië het best gediend en die van den individueelen consument in geen enkel opzicht bedreigd, terwijl het uit een algemeen economisch oogpunt van belang is, productie en consumptie in evenwicht te houden.

Vertegenwoordigers van de Indische tinbelangen hebben met medewerking van de regering ook deelgenomen aan de gevoerde onderhandelingen. Eerst de voortgezette daling van den tinprijs en de blijvende stijging van den zichtbaren tinvoorraad hebben het inzicht algemeen doen worden, dat internationale samenwerking onvermijdelijk was. Reeds op Malakka bleek het voor een effectieve restrictie noodig te zijn, wettelijke voorzieningen te treffen om uitvoer en productie aan zekere grenzen te binden. Behalve Ned.-Indië hadden ook Bolivia en Negeria reeds eerder verklaard met de Federated Malay States te willen samenwerken om tot een restrictie van de tinproductie te geraken. Op de deelneming der overige tinproducerende landen, die te zamen niet meer dan 10 pct. van de totale wereldproductie vertegenwoordigen behoefde niet

zooveel prijs gesteld te worden, omdat hun toetreden, hoewel welkom, toch van weinig invloed op den tinprijs zou zijn. Siam is tot de quota-regeling toegetreden, terwijl Birma, China, Cornwall en Australië niet aan de restrictie zullen deelnemen, als zijnde producenten, die zelfs gedurende de periode van hooge tinprijzen niet in staat waren hun producties aanzienlijk op te voeren. De tinrestrictie sedert tot stand gekomen, voorziet voor de eerste twee jaren in het in evenwicht brengen van product en consumptie, waarbij een aanvankelijke beperking van de totale wereldproductie tot 145.000 long tons (van 1016 K.G.) per jaar is aangenomen.

Wanneer wij thans de verschillende tinwinningen nagaan op Sumatra, dan valt in de eerste plaats van de gouvernements Bankatintinning mede te deelen, dat zij over het exploitatiejaar 1929 (een latere opgave staat niet te onzer beschikking) een winst heeft behaald van f21.428.430. Aan het verslag nopens de Bankatintinning over het exploitatiejaar 1929 (1 Maart 1929-31 Dec. 1929) ontleenen wij, dat verschillende jaarlijksche uitgaven, thans omgeslagen over een tienmaandelijksche periode met minder productie t.w. (netto) 273.209 pikols of 168.737 quintalen (van 100 K.G.), den prijs per pikol en quintaal doen stijgen. Gemiddeld bedroeg de verkoopprijs f239.38 tegen f259.14 per quintaal in 1928-'29. Zoodat reeds boven vermeld, heeft de winst bedragen f21.428.430, in het vorige jaar van 12 maanden f36.678.710. Aan uitbreiding werd in 1929 (Maart tot en met Dec.) f2.083.013 besteed. Het stam- (in vaste bezittingen gestoken) kapitaal beliep op ultimo Dec. 1929 f20.448.961. Er werd gewerkt met een totale gemiddelde sterkte van 19.001 man Chineesche arbeiders, 523 man Javaasche contractanten en 215 man vrije Soendaneezen, totaal 19.379 arbeiders tegen 19.390 man verleden jaar. Zonder als boven eenigszins in details te treden, ontleenen wij aan het verslag over 1930 van de Billiton Maatschappij, dat het dividend in genoemd jaar heeft bedragen 20 pct. uit de reserve, tegen 35 pct. in het vorige jaar, terwijl de N.V. Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton in 1930 een dividend heeft uitgekeerd van 40 pct. tegen 75 pct. in het vorige jaar. De N.V. Singkep Tin Maatschappij heeft een saldooverlies van f215.878 uit reservefonds aangezuiverd over het boekjaar eindigende ultimo Juni 1930. Het zijn altemaal cijfers, zoodat wij zien, die aan het licht stellen, hoezeer genoemde tinwinningen geleden hebben onder den invloed der ongunstige economische tijdsomstandigheden, terwijl het niet te voorzien is, hoe die cijfers een jaar later zullen zijn, vooral in verband met de ingetreden tinrestrictie. Zoodat bekend is een eerste poging om de productie met 20 pct. te beperken, mislukt, waarna een tweede werd ondernomen met het bekende resultaat. Wij hebben nu eenvoudig de toekomst af te wachten, hoe die restrictie zal werken en staan wij hier voor niet anders dan veronderstellingen. „Zeker is alleen, dat ook op dit punt de toekomst onzeker is”. (Ir. Wellenstein in: „Ned.-Indië en de Wereldcrisis”, bldz. 73). Besluiten wij ons vluchtig overzicht van den mijnbouw met de mededeeling, die Aneta ons seint, dat thans besloten is tot sluiting van de gouvernements goud- en zilvermijnen te Tambang-Sawah (d.i. in de Residentie Benkoelen) op 1 Aug. 1931. Het merendeel van het Europeesche personeel is reeds elders geplaatst, terwijl het lager personeel onder wie een viertal Europeanen ontslagen wordt.

Eveneens is sprake van het stopzetten van de gouvernements Poeloelaoet steenkolenmijnen (Borneo's Oostkust). Het hoofdbureau van den mijnbouw is nog niet gereed gekomen met de maatregelen met betrekking tot het bovenstaande. Het delvingswerk is dadelijk reeds gestopt. De aanwezige kolen, alsmede die kolen, welke gemakkelijk gevonden kunnen worden, worden weggevoerd zoolang het bedrijf nog doorwerkt. (Aneta-telegram van 16 Juni '31). In verband met de plannen tot staking van de Poeloelaoet-steenkolenmijnen op korten termijn, heeft het Volksraadlid Monod de Froideville schriftelijk vragen tot de Regeering gericht of zij bereid is een onderzoek in te stellen naar de geschiktheid voor (landbouw) kolonisatie door Indo-Europeanen op het eiland Poeloelaoet, en of zij, indien de uitslag van dat onderzoek gunstig is, bereid is haar medewerking te verleenen aan particuliere organisaties, welke de bedoelde kolonisatie organiseren. (Aneta-telegr. van denzelfden datum).

Inmiddels komen berichten binnen, ons door Aneta overgeseind (17 Juni '31), dat aan mr. Eindhoven is opgedragen te Batavia en in de residentie Palembang een onderzoek in te stellen naar de ontslagen bij de Nederlandsche Koloniale Petroleum Maatschappij. Deze heeft volledige opening van zaken toegezegd. Een weinig ontstellend zijn deze berichten, aangezien nog verleden jaar (in Oct. '30) melding werd gemaakt — en met veel ophef — van een plotselinge groote vraag van de Ned. Kol. Petr. Mij. naar Europeesche werkkrachten voor haar petroleum-etablissemten in de Residentie Palembang, teneinde te voldoen aan het vereischte percentage van 75 Nederlanders op elke honderd employés, welk percentage zelfs op 90 zou worden

N.V. Drogisterij

De „Salamander”

„De Haagsche Drogist”

Winkels door geheel Den Haag,

Rijswijk en Voorburg. 5050

Telefonische bestellingen onder no. 110454.

Het Paedologisch Instituut

te Amsterdam 5108

geeft paedagogische adviezen.

Directeur Prof. Dr. J. WATERINK.

Medisch Adviseur Prof. Dr. L. v. d. HORST.

Schoenmakerij en Lederhandel „De Econoom”

Laan van Meerdervoort 570A (begin lijn 3)

DEN HAAG. TELEFOON 333706.

JACOB GILLESSTRAAT 12 — Telef. 556022

PRIMA SCHOENREPARATIEN

Kwaliteit hoog. Prijzen laag. 5498

Tevens groote sorteering School-, Acten- en Muziektasschen, Bagage-Artikelen, enz. enz.

Japon- of Mantelstoffen nodig?

Alleen bij: 5257

S. J. DE GROOT

Wagenstraat 48a - Telef. 115177

Hobbemastraat 47 - Telef. 331601

DEN HAAG

TEL. 119445 TEL. 119445

De Bas & Co's Luxe Verhuur-Inrichting

SPECIAAL TARIEF VOOR BUITENRITTEN

TAXI'S 15 CENT PER K.M.

Dag en nacht geopend. Gratis voorrijden.

Kantoor: DEIMANSTRAAT 334 — DEN HAAG.

Betrouwbaar adres voor Indische families. 5143

TEL. 119445 TEL. 119445

WAAROM??

gaat U Uw welverdiend verlof doorbrengen in ongezellige, onvrije en meestal dure gemeubileerde woningen, terwijl wij U compleet naar Uw eigen smaak en billijk installeeren en bij Uw vertrek binnen 12 maanden Uw meubilair weer voor tweederden (2/3) van den koop prijs terug nemen. 5622

Verkoophuis

101 GROOT HERTOGINNELAAN 101 - DEN HAAG

F. J. POT, Dir.

HOTEL DES DEUX VILLES

BUITENHOF — 's-GRAVENHAGE

Telefoon 115950, Telegram adres TWEESTEDEN

Kamers met stroomend water en privé-bad

RESTAURANT DES DEUX VILLES

Groote Zalen en Salons voor Collations - Diners - Recepties

— Diner Concert — 5104

gebracht. Zoowel voor haar olie-velden als raffi-
naderijen had de Maatschappij nieuwe werkkrach-
ten nodig, als ingenieurs, chemikers, electro-tech-
nici, boormeesters, wegenbouwers, enz. De assistent-
manager van de „Koloniale”, belast met de aan-
werving van het nieuwe personeel, onder zijn lei-
ding, Jhr. H. A. van Karnebeek, had te Soerabaja
14 nieuwe arbeidskrachten voor de Palembangse
etablissemten van de „Koloniale” in dienst ge-
nomen en 30 te Batavia. Zij zouden drie maanden
op proef moeten werken en bij gebleken geschikt-
heid een contract kunnen aangaan voor 5 jaren,
dat o.m. recht gaf op een jaarlijksch verlof van
3 weken naar Java. — Beginsalaris f300 's maands,
alles vrij, terwijl het maximum ongelimiteerd heette.
Daarom verbaast ons het Aneta-telegram van die
plotselinge ontslagen bij een Maatschappij als de
„Koloniale”. Wij zullen nog zekere berichten be-
hooren af te wachten, doch gedachtig aan het
„coming events cast their shadows before”, zou
het ons niets verwonderen, wanneer ook de „Kolo-
niale” het slachtoffer zal zijn geworden van den
malaise-toestand in de geheele wereld en hier in
het bijzonder in Ned.-Indië, waar zij reeds, vooral
op Sumatra, zooveel jaren met succes is werkzaam
geweest en tot den bloei van het prachtige gewest
Palembang heeft bijgedragen. Nog een belangrijke
Petroleum Maatschappij op Sumatra, n.l. de Petro-
leum Maatschappij Moeara-Enim, in de residentie
Palembang, trekt onze aandacht. Aangezien zij in
1930 een winst heeft gemaakt van f3.332.500, één
jaar tevoren echter van f4.732.500 en de uitkeering
aan aandeelhouders f1.352.000 bedraagt of 28⁸/₁₅
pct. (v.j. 30 pct.). Houders van 36000 winstbewijzen
ontvangen per winstbewijs f29 (v.j. f43.25) en
houders van 3200 oprichters-aandeelen per aandeel
f272.50 (v.j. f404.25).

Ondanks den ernstigen crisistoestand in Ned.-
Indië gaat de Indische Regeering rustig voort met
den aanleg van wegen, schier allerwegen op Su-
matra. Het is niet doenlijk hier in kort bestek
een opgave te doen van reeds aangelegde wegen
op Atjeh, in Tapanoeli, Sumatra's Oostkust, Su-
matra's Westkust, Palembang, Djambi en de Lam-
pongs enz. Millioenen zijn in 1930 ten koste ge-
legd voor den aanleg en asphalteeing van wegen
en steeds wordt daarmee voortgegaan.

Deze wegeaanleg getuigt ontegenzeggelijk van
een wijs beleid van de Indische Regeering. Zoo is
alleen in Djambi voor het autoverkeer 500 K.M.
weg in orde gebracht, waardoor in korten tijd de
afstanden der binnenposten tot het centrum Djambi
aanzienlijk is bekort en zoo is de volkomen ge-
soleerdheid van Djambi ten opzichte van de aan-
grenzende gewesten Benkoelen, Palembang en Su-
matra's Westkust sedert kort geheel opgeheven. Wij
kunnen er niet aan denken hier uitvoeriger te zijn,
al heeft die aanleg van wegen ook grootendeels
plaats in streken van Sumatra, waar wij plaatselijk
zoo goed bekend waren.

Wanneer wij thans, den wijzer volgende van het
uurwerk, ons van Sumatra naar Borneo verplaat-
sen om op dit grootste eiland van den Indischen
Archipel, voor zoover betreft Nederlandsch gebied
(21 maal Nederland), het terrein slechts vluchtig te
verkennen op economisch gebied, dan zouden wij
met het „Im Borneo nichts Neues” kunnen volstaan,
in dien zin, dat ook Borneo ons het beeld ver-
toont van een algemeene economische depressie,
weinig afwijkend van die van het overig gedeelte van
Ned.-Indië. De voornaamste cultuur, n.l. de rubber
in bevolkings- en Europeesche ondernemings-tui-
nen, deelt als elders in de algemeene prijsdaling
van het product, dat nog een paar jaren te voren
zulk een prachtige bate opleverde zoowel voor den
ondernemer als voor den fiscus.

Ook op mijnbouwkundig gebied is de toestand van
zaken verre van bevredigend te noemen. Wij zagen
reeds hierboven de plannen der Regeering om de
steenkolon-ontginningen op Poeloelaet stop te zet-
ten. Niet minder gunstig is het gesteld met de
Oost-Borneo-Maatschappij, in het Koeteische sedert
tientallen van jaren werkzaam, die in verband met
den uiterst slechten toestand der Kolenmarkten in
haar afzetgebieden buiten Ned.-Indië, bij den ver-
koop van haar kolen tot groote omzichtigheid ge-
noopt wordt. Kon tot nu toe haar productie, zij
het ook tegen lage prijzen, te Singapore, Pinang,
Bangkok, Saigon, Haiphong, Hongkong, Canton en
Manilla worden verkocht, de malaise onder indu-
striele en scheepvaart Maatschappijen is thans der-
mate toegenomen, dat de Oost-Borneo Maatschappij,
niettegenstaande relaties allerwegen en de goede
kwaliteit van haar kolen, niet voldoende vraag ont-
moet om haar productie op het tegenwoordige peil
te handhaven. Zij zal evenals de Japansche produ-
centen tot belangrijke inkrimping der productie moe-
ten overgaan, met als gevolg een massa-ontslag
van Javaansche koelies en waarschijnlijk ook van
haar administratief personeel, verbonden aan de
mijnen. Dat hierdoor de werkloosheid in Ned.-Indië
zal toenemen, hetgeen uit een oogpunt van algemeen
belang betreurd moet worden, is zeker. (Zie Nieuwe
Rott. Ct. van 23 Aug. '30. — Ochtendbl. A.).

Een andere Maatschappij, die wij op Borneo
en wel speciaal in de Zuid- en Oosterafdeling van

het eiland aantreffen en die in den laatsten tijd
zooveel van zich doet spreken door de voortdurende
en belangrijke koersdaling harer aandelen, is de
Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij
tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Ned.-Indië,
— kortweg de „Koninklijke” — met hare dochter-
maatschappijen, de Bataafsche Petr. Mij., de Ta-
rakan Mij. en de Nederlandsch-Indische Aardolie
Mij., voor zoover dan Borneo betreft. Aan het
verslag over 1930 van de Koninklijke, ontleenen
wij, dat hare productie in dat jaar heeft bedragen
in K.G. tons 23.980.027 tegen 25.184.387 in 1929,
waarvan in Ned.-Indië 4.806.646 tons in 1930 en
4.746.426 in 1929. Deze cijfers toonen aan wat
de krachtige medewerking en conserveering tot stand
heeft gebracht ten opzichte van de vermindering
en vermeerdering in reserves. De productie ware
anders veel grooter geweest, naar schatting ongeveer
29.000.000 K.G. ton.

De uitkomsten van het bedrijf der Koninklijke
waren in het moeilijke jaar 1930, uit den aard-
der zaak niet zóó bevredigend als in de vo-
rige jaren. Toch heeft de nettowinst over dat
jaar f90.836.414.71 bedragen, welke toelaat, nadat
in Januari 1931 een interim-dividend van 10 pct.
beschikbaar werd gesteld, een slot-dividend van 7
pct. (v.j. 14 pct.) uit te keeren, na betaling van
4 pct. op de preferente aandelen en f762.612 op de
prioriteitsaandelen. Ten aanzien van de belang-
rijkste onderdeelen van het bedrijf heeft de pro-
ductie aan ruwe olie in Ned.-Indië bedragen:

	1930	1929
	K.G. ton	K.G. ton
Sumatra	1.348.892	1.138.068
Borneo (excl. Tarakan) ...	1.562.741	1.621.626
Tarakan	1.057.808	1.171.700
Java	557.079	620.988
Ceram	47.657	45.172
Productie van N. I. A. M. (Ned.-Ind. Aardolie Mij.)	232.463	148.872
Totaal	4.806.640	4.746.426

Totaal dus meer in 1930: 60.214 K.G. ton. De
voortgang van het bedrijf op de N.I.A.M.-velden,
wordt in de hierboven genoemde cijfers aangetoond,
zoodat Ir. Wellenstein gelijk had in den Volksraad
van 27 Januari 1931 te spreken van een nog zeer
winstgevende winning van aardolie op een beperkt
niveau met apprecieerbare stijging van den uitvoer.
De productie van ruwe olie heeft bedragen:

	1930	1929
	K.G. ton	K.G. ton
Djambi-terreinen	186.434	126.629
Aroeabaal-terreinen	39.797	22.243
Boenjoe (gedurende het verslagjaar in exploitatie genomen)	6.232	—
Totaal	232.463	148.872

De heer Dr. H. Deterding heeft in een artikel
van het speciaal petroleum-nummer der Daily Tele-
graph van 15 Dec. '30 enkele belangrijke kwesties
der petroleumindustrie aangeroerd, waaraan het vol-
gende is ontleend.

Hij is van meening, dat de tegenwoordige al-
gemeene wereldcrisis niet door overproductie, maar
door onderconsumptie tengevolge van de onder poli-
tiek invloeden staande onvoldoende verdeling van
de voor het levensonderhoud belangrijkste artikelen
wordt veroorzaakt. Wat de petroleumindustrie zelf
betreft, verhoogden verbeteringen in de boortech-
niek de productie-capaciteit. Twee hoofdoorzaken
dezer verspilling kunnen worden genoemd. Ten
eerste het boren met het doel olie uit naburige
terreinen weg te pompen, hetgeen eigenlijk slechts
in Ned.-Indië en in Perzië door wetten en over-
eenkomsten verhinderd wordt. En ten tweede het
niet plegen van overleg door de distributie maat-
schappij, die zich b.v. in de veel te talrijke tank-
stations van verschillende maatschappijen weerspie-
gelden.

Reeds in het begin van 1930 hebben de petro-
leumproducenten zeer ernstige pogingen gedaan om
de steeds maar toenemende en overvloedige pro-
ductie te beperken. Deze bemoeiingen zijn ook voor
een groot gedeelte met succes bekroond. De dage-
lijksche productie der Ver. Staten is 600.000 vaten
onder den hoogsten stand der productie in 1929
teruggebracht. Op het oogenblik (d.i. begin 1931)
is de petroleumproductie der Ver. Staten het laagste
sinds Augustus 1923, met uitzondering van enkele
weken in 1929. De heer Deterding behandelt daarop
de Sowjet-Russische concurrentie en zegt, dat met
Rusland onderhandelingen te voeren inzake pro-
ductiebeperking onmogelijk schijnt. Integendeel wijst
alles op een buitensporige kunstmatige verhooging
der Russische petroleum-exporten. In Rusland heeft
het volk niet alleen gebrek aan levensmiddelen maar
ook b.v. aan petroleum. Maar deze producten worden
geëxporteerd en in plaats van de eigen bevolking
te bevredigen, wordt de overige wereld er mede be-
dreigd. De heer Deterding laat zich ten aanzien
van het jaar 1931 niet optimistisch uit. De depressie-
verschijnselen zouden zich zeker nog vele maanden
doen gevoelen. Men kan, zonder een tastbaar bewijs

Waarschuwing.
f 5.— Permanent waving f 5.—
Aan alle Dames! Wij alleen garandeeren U 8 maanden.
Geen amoniakbehandeling, maar OLIE.
Systeem niet te verwarren. Wereldberoemd. Gallia Parijs.
Dat alles voor f5.— Vele dankbetuigingen ter inzage.
Hoofdkantoor 27 Rue de Madeleine, Brussel.
Agentschap voor Nederland: 5580
Kapsalon A. SMOLDERS, 42 Parkweg, Voorburg.
Halte Blauwe Tram. Tel. 778598. Tijdige bespreking.

**Uw voordeel is
koopt in Den Haag bij Sanders.**
Wij hebben altijd ongeregelde partijen Heeren Tricotgoed,
Overhemden, Badgoed, Lingerieën, Mode-artikelen, af-
komstig van diverse faillissementen. 5547
— Het spaart U minstens 50 procent —
STATIONSWEG 48

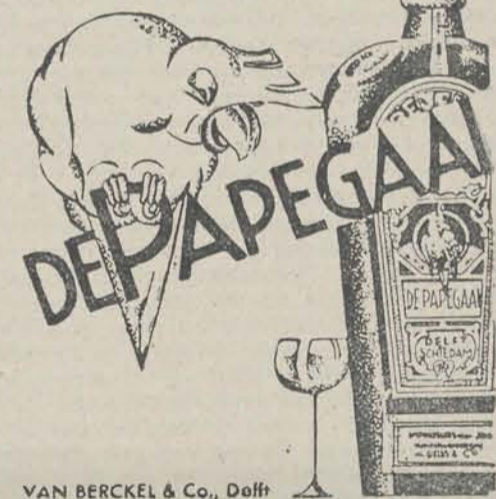
Let op het huisnr. 48 opdat U niet in de verkeerde zaak loopt.
GRENDEL'S
BOUW- EN WONINGBUREAU
Bilderdijkstraan 37, Rijswijk Z.-H.
Telef. 11897
Gedipl. Beëd. Makelaar 5044
**HET WONINGBUREAU VOOR
RIJSWIJK EN OMSTREKEN**

Hoofdkantoor
BINCKHORSTLAAN 5
Telefoon 772184
(3 lijnen) 5563
Vanaf 1 Juli Zomerprijzen

's-Gravenhaagsche
Zwem- en Badinrichting
Mauritskade — Telef. 113030
Twee afzonderlijke zwembassins voor dames en
heeren den geheelen dag goepend. — Russische,
Turksche-, Electr. Licht-, Electr. Kuip-, Douche en
Geneeskundige Baden.
— Tarief gratis op aanvraag — 5107

OUDE JENEVER

VAN BERCKEL & Co., Delft

5590

FIRMA LAÇET EN JANSSEN - UTRECHT
KLEERMAKERIJ 5168
KEISTRAAT 5 — TELEFOON 10418
Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”
— Coupeursbezoek door geheel Nederland —

CORRECT DANSEN...?
DANSINSTITUUT
PRIVÉLES BIJ H. J. TIMMER
ARCHIMEDESSTR. 64 Tel. 337007, DEN HAAG
(voorheen gevestigd Koningin Emmakade 133)

daarvoor te kunnen aanvoeren, slechts op een belangrijke toename van het verbruik tegenover 1930 hopen. Daartoe kunnen geregelder toestanden in Rusland misschien veel bijdragen.

Of de tegenwoordige productiebeperking in de Ver. Staten zal kunnen worden gehandhaafd, zal van de groote distributie maatschappijen afhangen. Wanneer de tegenwoordige politiek ter verlaging van de ruwe olieprijs verder zou worden gevolgd, moet dit tot een ineenstorting van de beperkings-overeenkomst leiden. Alles komt er op aan, dat de leidende personen in de petroleum-industrie aan bruikbare plannen voor internationale samenwerking niet door „kleine“ naijver afbreuk doen en dat men zoo snel mogelijk de vraagstukken der petroleum-industrie tot oplossing brengt. (Zie het artikel „Petroleum“ in Het Vaderland van 16 Dec. '30 — Ochtendblad). De bekende medewerker van dezelfde Courant, die zulke heldere financiële mededeelingen doet in het wekelijksch „Financieel Nieuws“ zegt in het Overzicht van 30 Mei tot en met 5 Juni. (Courant van 7 Juni '31 — Ochtendblad D) omtrent de aaneensluiting van de Standard Oil Maatschappijen het navolgende: Nadat eerst de Standard Oil of New York, die in nauwe relatie staat met de Russische petroleum (onderstreping van ons), zich met de Vacuum Oil had vereenigd, zullen zich nu de Standard Oil of New Jersey en de Standard Oil of California gaan fusioneeran. Voor de Shell Union beteekent dit een zwaarder strijd in de toekomst, want zij ziet zich thans tegenover een paar concurrerende groepen geplaatst, die, wat hun kapitaalmarkt aangaat, de Amerikaanse dochter van de Koninklijke wel kunnen opeten, als het zijn moet. In de petroleumwereld is men vroeger nooit voor dergelijk kannibalisme teruggeschrokken en de moraal zal zich op dit punt ook thans nog wel niet veel gewijzigd hebben. De Koninklijke houdt ten aanzien van Amerika altijd één machtige troef in handen, n.l. in den vorm van de zeer rijke productie in Venezuela, welke een doorlopende bedreiging voor de Amerikaanse petroleummarkt vormt. Ook in het afgelopen jaar heeft de Venezualan Oil Concessions nog mooie resultaten behaald en een flink ei in het modernest gelegd. Venezuela is één van de vele goede pijlen op den boog, waarmee men bij de beoordeeling van de Koninklijke altijd rekening zal moeten houden. Het geheel blijft echter voor het groote publiek onoverzichtelijk en het is dan ook geen wonder, dat dit meer gaat letten op algemeene tendensen in de petroleumijverheid dan op speciale schakels in de keten van het systeem der Koninklijke. Wat nu verder de Koninklijke betreft, met het oog op den algemeenen ongunstigen economischen toestand werd de uitbreiding van het bedrijf in Ned.-Indië voorloopig getemperd en de Maatschappij hoopt in het jaar 1931 de uitgaven in Indië te kunnen terugbrengen tot twee derden van het reeds zoo gereduceerde bedrag in 1930.

Nochtans werd in Ned.-Indië gedurende 1930 voor uitbreiding en nieuwbouw een bedrag uitgegeven van f30.000.000. Op 31 December 1930 waren op de installaties in Ned.-Indië werkzaam 2900 Europeanen en pl.m. 461.000 Aziaten. Bovendien waren pl.m. 5000 Aziaten in dienst van aannemers, die voor de Koninklijke werkzaam zijn. Vol zelfvertrouwen en vol zelfbewustheid zegt het jaarverslag van de Koninklijke: Wij gaan rustig voort — in vol gewetigd vertrouwen in de toekomst — ons bedrijf te perfectioneeren. Oude onpractische kantoorgebouwen worden opgegeven voor up-to-date kantoorgebouwen. Nooit heeft ons distributiebedrijf zooveel concurrentie te weerstaan gehad. Natuurlijk konden wij er niet aan denken ook maar ergens een deel van onzen handel, in welk land dan ook, op te geven. Immers, afgescheiden van de groote bedragen en de enorme energie daaraan gewijd, hebben wij thans meer eigen productie dan noodig zou zijn om aan die percentages voor honderd percent te voldoen en het behoeft wel geen betoog, dat anderen geen behoorlijke redenen kunnen opgeven waarom wij een deel van ons bedrijf aan hen zouden afstaan.

Het dreigen b.v. van den kant der Sowjet-organisaties om als het haar niet mogelijk wordt gemaakt haren natuurlijke afzet in eigen land te doen vervangen door dumping in andere landen, de prijzen verder naar beneden te jagen, is zeker geen reden om tijdelijk plaats voor hen te maken.

Niettegenstaande dit alles — het fiere standpunt, dat de Koninklijke blijft innemen — is toch onbetwistbaar gebleken, dat deze machtige petroleummaatschappij — althans voor ons land in de eerste plaats — maar matig weerstand heeft kunnen bieden tegen den aanzwellenden stroom van verkooporders. „De jongste daling“, zegt de schrijver van het Financieel Nieuws (zie: Het Vaderland van 7 Juni 1931, Ochtendblad D en zie ook boven) „van drie tot twee honderd heeft het vertrouwen in het fonds sterk aangetast, want dat hier enkel maar van een handig opgezette baisse-manoeuvre sprake zou zijn, is moeilijk aan te nemen. Ongetwijfeld komt ook ten aanzien van de Koninklijke de vrees naar voren van een mogelijk te krachtige expansie in den haussetijd, op grond van een optimisme, waaraan men in het kamp van de Royal Dutch nog steeds blijft vasthouden. Het gevaar van de Russische concurrentie wordt

Wie de Schoen past trekt hem aan in Bronkhorst goedkoopste Schoenenmagazijnen

Vlamingstraat 35
Den Haag 5581

Gedempte Gracht 3 - Theresiastraat 93 - Paul Krugerslaan 15 - Frederik Hendriklaan 234

Bruine Boxcalf Dames molieres met fantasie inzet	4.48
Dames zwarte en bruine lakmolieres met cubahak (extra aanbieding)	5.75
Dames lakriemschoentjes met slangenleer en Fransche hak	5.25
Zwarte Boxcalf Jongens molieres vanaf	2.95
Bruine Boxcalf Jongens molieres vanaf	3.45

ALLES GEGARANDEERD

door Sir Henry totaal genegeerd. Rusland bestaat voor den Heer Deterding niet (cursivering van ons); dat neemt echter niet weg, dat de Russian Oil Products Company in Engeland den benzineprijs deze dagen wederom verlaagd heeft, dat men geheel Spanje voor een reeks van jaren van petroleum-producten voorziet en met Frankrijk op het oogenblik daarover onderhandelingen voert. Teekenen wij hierbij aan, dat de Liter benzine thans voor 6—10 cents in ons land wordt verkocht.

Wij zullen thans afscheid nemen van Borneo, het land van onbegrensde mogelijkheden, al zijn deze tijden er niet naar om een meer gedetailleerde exploratie, laat staan exploitatie, van zijn vele rijke natuurlijke bronnen tot haar recht te doen komen. De malaise werkt nu eenmaal remmend, bij wijlen zelfs ontmoedigend, maar laten wij hopen, dat zij niet bij machte zal zijn de energie te breidelen, wanneer weder betere dagen zullen aanbreken. Meer Oostwaarts onze tournee uitstreckende wordt onze opgewektheid er niet grooter op verslag te doen van toestanden, die wij op Celebes zouden kunnen waarnemen. Wij weten immers vooraf, dat genoemd eiland met de vele Zuidelijk en Oostelijk daarvan gelegen kleinere eilanden, wat hunne economische toestand betreft, evenmin eenige reden van tevredenheid geven. Achteruitgang van den handel en van de cultures valt er te vermelden op het hoofdeiland vrijwel over de geheele linie een depressie, die zich in het te voren zoo drukke havenverkeer te Makassar weerspiegelt.

Wanneer wij nu in de Molukken zijn aangeland, behoeven wij in deze eilandwereld ook weinig te verwachten naar wat op eenigen vooruitgang, op welk gebied ook, zou kunnen wijzen. Ook hier wordt allerwegen geklaagd over een algemeenen achteruitgang van den handel en van de cultures.

*) Het betreft hier het bekende amendement-Blaine, waarbij is bepaald, dat producten, die met arbeid met poenale sanctie worden verkregen (wanneer dergelijke producten ook in de Ver. Staten worden geproduceerd) door een verbod van invoer kunnen worden getroffen. Vooreerst wordt de speciale soort Sumatra-dekblad niet in Amerika geproduceerd en is het een onjuistheid, die men in Amerika wel terdege inziet, dat de strafsancie op vrijwillig aangegane arbeidscontracten zou zijn gelijk te stellen met dwangarbeid, dat een absurditeit is. Men wil dan ook in Amerika de Ned.-Indische ondernemers den noodzakelijken tijd toestaan om het arbeidssysteem in Ned.-Indië te wijzigen. Zooals men weet is de Indische Regeering hiernede ook aangevangen. De poenale sanctie zal 5 jaar na 1 Januari 1932 geheel vervallen.

Frappez, frappez toujours.

Past op Uw centen!

I.

Wij, Indische menschen komen veelal op betrekkelijk jeugdigen leeftijd in het moederland terug met eenig kapitaal of een goed pensioen; een enkeling met beide. Hierom worden wij vaak benijd en toch zijn wij te beklagen.

Van actief lid in de Maatschappij zijn wij veroordeeld tot „ledigganger“ en dat is de grootste straf die een mensch met werklust kan treffen. Meestal zal hij trachten werk te zoeken. Hij abonneert zich op de een of andere gids, die de in verschillende bladen aangeboden betrekkingen verzamelt en begint te solliciteeren op elke betrekking, welke hem lijkt. Heel spoedig komt hij dan tot de ontdekking, dat het meestal niet te doen is om een prima-werkkracht, zooals uit de advertenties zou moeten worden afgeleid; maar dat het vóór alles gaat om langs dezen weg een aanslag op zijn geld te plegen.

Enkele voorbeelden ter illustratie!

Een Verzekering Mij. in A'dam gevestigd, met een ongeveer gelijkklinkenden naam als die eener soliede Levensverzekering Mij elders in het land, vraagt om een prima werkracht voor een vertrouwenspost.

Een oud-officier met accountantservaring solliciteert. De directeur onderzoekt zijn papieren, vraagt nog nadere inlichtingen en toont zich hoogst tevreden iemand ontmoet te hebben, die aan alle eischen voldoet.

Maar dan komt de aap uit de mouw. „Hoe staat het met uw waarborgsom van f5000?“ is de slotvraag. Als toelichting zij hieraan toegevoegd, dat de waarborgsom moet dienen tot meerdere zekerheid van een richtig beheer en dat de concurrentie-clausule hem verplicht, om gedurende 5 jaren, na ontslag uit die zaak, geen werkzaamheden aan te nemen op gelijk gebied.

Bedoelde officier verklaart zich bereid om bij

SCHOOLVEREENIGING „INSTITUUT WOLTERS“

Surinamestraat 25 - Den Haag

O P L E I D I N G

voor Gymnasium, H.B.S. en Lyceum

KLEUTERKLASSE

voor kinderen van 3 tot 6 jaar

Inlichtingen dagelijks aan de school, lieft van 10 tot 11 uur

Telefoon 180347

De Directeur,

5075

U. ANDRINGA

Ook dit jaar slaagden wederom alle (32) leerlingen.

5125

UTRECHT

U
F
R
A
RADIO

Radio-toestellen, direct op het lichtnet aan te sluiten (geén accu en anodebatterij), met ingebouwden luidspreker. Smaakvolle uitvoering in gepolitoerd notenhout. — Prijs f195.—

UFRA-RADIO — UTRECHT

Wittevrouwensingel 2 (5145) Tel. 16024

schade door hem aan de zaak berokkend, zijn pensioen tot elk bedrag beschikbaar te stellen.

Bovendien is hij in staat zoo noodig verklaringen van kapitaalkrachtige vrienden over te leggen, die tot elk bedrag voor zijn eerlijkheid instaan, en last not least zou zijn bankier een bewijs kunnen overleggen, dat hij goed is voor f5000.

Drie dagen later wordt echter van hem o.m. geëischt de waarborgsom wel in contanten te storten. Als gunst wordt hem toegestaan, om direct f2000 te storten en na een proeftijd van 6 maanden, nog weer f3000, in totaal dus f5000, te deponeren op een nader te noemen bankinstelling, waarvoor hem 5 pct. rente vergoed wordt.

Het is duidelijk, dat de zaak op deze wijze werkkapitaal tracht te krijgen à 5 pct. rente, terwijl alle risico voor 100 pct. wordt afgewenteld op den functionaris, die daarvoor f5000 gedurende vijf jaar in de zaak steekt, aannemende, dat geen chicanes gezocht worden, om aan de terugbetaling te ontkomen.

Indien het de firma gelukt, elke twee maanden een Aziaat te strikken, f5000 te toucheeren en hem als werkkraft af te keuren, dan krijgt ze in een jaar f30.000 en in verband met de door hen geteekende concurrentie-clausule in vijf jaar f150.000 werkkapitaal. Volgens mededeeling van den directeur werkt de zaak inderdaad met een kapitaal van 1½ ton. Na 5 jaar kan het kapitaal niet meer stijgen, want het geld van den nieuweling dient om de f5000 aan het eerste slachtoffer uit te keeren.

Met dit werkkapitaal maakt de firma enorme winsten bij het verzekeren van de hoofdsom der Duitsche obligaties en risico tot supplereen van effecten-posities; ze doet n.l. veel zaken in Duitschland.

Zonder eenige risico krijgt de zaak werkkapitaal à 5 pct., maakt in verband met het disconto in Duitschland, zeker meer dan 40 pct. *) winst; en wentelt de groote risico aan dit bedrijf verbonden, voor 100 pct. af op de aangestelden, die intusschen voor het werk aldaar afgekeurd zijn.

Wellicht zal de lezer na kennisneming van dit stuk de vraag stellen: „Waarom niet te voren inlichtingen ingewonnen bij een informatie-kantoor?“

Op deze vraag zullen wij nog eens een antwoord geven, waaruit afdoende blijken zal dat de gegeven informaties niet den minsten waarborg geven, tenzij een firma reeds met politie of justitie in aanraking is geweest.

E.

*) Dit bedrag is mij genoemd door iemand die geld noodig had van een dergelijke instelling.

Van Week tot Week.

Wegens uitstedigheid van den bewerkster is dit keer de rubriek „Van Week tot Week”, niet opgenomen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

De Indische Volkskunst onder de Kerstening.

Alle lezers met eenig gevoel voor het schoone der inheemsche volkskunst van Nederlandsch-Indië zullen zeker volmondig beaamd hebben hetgeen de fijngevoelige Nederlandsche kunstschilder, R. Bonnet, die sedert eenigen tijd vol opgetogenheid Insulinde bereisd, geschreven heeft in zijn artikel, verleden week hier weergegeven, over den betreurenswaardigen invloed der Kerstening op de mooie Niasche volkskunst, in denzelfden geest als de heer J. C. Lamster, conservator aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam, zulks onlangs hier deed, opzichts die van Nieuw-Guinea. Beide schrijvers geven een scherpe, doch zeer bezadigde en tegelijk opbouwende critiek, welke ieders belangstelling verdient en hopelijk behartiging zal vinden van de zijde van hen, die zich speciaal voor de Kerstening der Indische bevolking interesseren, als zij meer en meer in gaan zien — zooals in den laatsten tijd reeds hier en daar het geval is — dat het Christendom niet in strijd behoort te zijn met de inheemsche cultuur, integendeel ook daarop verheffend kan inwerken, zoodat een ieders volkskunst, in haar schoonste karakter, behouden kan blijven niet alleen, maar zelfs bevorderd worden, in stede van „ten doode opgeschreven” te zijn.

Dit zou de geheele menschheid ten goede komen: zoowel de beoefenaars, als de bewonderaars dier volkskunst, die zich zullen vermenigvuldigen.

1906—1931.

Een verblijvend voorbeeld, hoe zelfs onder de droevigste omstandigheden ook bij de Kerstening de volkskunst gediend kan worden, bleek ons opnieuw uit het jongste Augustus-nummer van het „Nederlandsche Zendingsblad”, waarin een artikel voorkomt door E. J. van den Berg gewijd aan het 25-jarig bestaan — op 25 dezer — van het meelaatschendorp *Lao si Momo* in de Bataklanden. Zooals aan bovenstaande foto's*, die wij daaruit overnemen, te zien is, draagt de inrichting dezer leprozerie, welke sedert een kwart eeuw onder uitnemend beheer der zending staat, geheel het karakter van een Bataksch dorp, wat de artistieke huizenbouw en -versiering betreft. Zooals de schrijver in herinnering brengt, schonk een philanthroop, nu reeds overleden, dien de Bataks altijd dankbaar zullen gedenken, daartoe een belangrijke som.

Ter Oostkust van Sumatra en op Java is door vrienden een comité opgericht om aan dit jubileum een blijvende herinnering te verbinden. Men wil trachten door de feestgaven een bedrag bijeen te brengen, waarvoor een ziekenhuisje in *Lao si Momo* kan worden gebouwd (naar wij hopen in denzelfden, fraaijen Batakschen stijl). Een lighal met toebehooren is er zeer noodig. Wellicht zijn er ook in Nederland belangstellenden, die een steentje hiertoe willen bijdragen.

Met den schrijver van bovengenoemd artikel, wenschen wij, dat Gods zegen ruste op dezen arbeid der barmhartigheid.

Het nieuwe Nederlandsche Paviljoen te Vincennes.

Zooals de dagbladen ons trouw hebben bericht, is er met alle kracht, dag en nacht, gewerkt om zoo spoedig en zoo goed mogelijk de door den noodlottigen brand van onze Afdeling ter Tentoonstelling in het bosch te Vincennes geleden schade te herstellen. In binnen- en buitenland klinkt dan ook éénzelfde roep van bewondering over zulk een heldhaftige daad.

Gelukkig wordt het geheel, zij 't natuurlijk wat kleiner en eenvoudiger, toch weer in denzelfden, op den Balineesch bouwtrant geïnspireerden, stijl opgetrokken.

Er ging een juichkreet op onder de belangstel-

lende toeschouwers, toen wederom de eerste versieringen in de van ouds bekende grijze tint op den rozenrooden achtergrond werden aangebracht.

De *Figaro* van 3 dezer schreef dan ook o.m.: „*Contrairement à ce qui existait dans l'ancien pavillon, l'entrée principale sera d'un style très simple; par contre, les façades latérales auront chacune une entrée particulière dont la richesse ornementale ne manquera pas de retenir l'attention.*

Le bâtiment sera construit dans le même style que l'ancien, mais il ne pourra pas être aussi minutieusement ouvré, car tous les moules ont été perdus dans l'incendie.

Tout a été mis en oeuvre pour arriver à constituer un ensemble homogène avec les constructions épargnées; le pavillon des exposants particuliers, la porte balinaise et la cour intérieure.

Le manque de temps n'a pas permis d'envisager la reconstruction d'une ou de plusieurs de ces tours, qui ont suscité de si élogieuses appréciations.

Met algemeene belangstelling wordt de aanstaande opening tegemoet gezien.

Het geheel zal stellig wederom een indruk van groote schoonheid maken.

Ook aan de weder-inrichting van het inwendige wordt veel zorg besteed, zoodat alles, dank zij veler mederwerking, zelfs op kunstgebied, zeer bevredigd zal zijn.

Ook „Boeatan” heeft hiertoe haar steentje bijgedragen. De heer Moens kwam in Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, eenige mooie weefsels uitzoeken.

Surinaamsche Pompelmoezen.

Dat de natuur, de grootste kunstenaar is, zal er worden bewezen door de prachtige pompelmoezen, dezer dagen met het stoomschip „*Nickerie*” uit Suriname aangevoerd, welke de voljverige heer C. L. Tomson te 's-Gravenhage bezig is zoodanig te prepareren, dat ze nog maandenlang ter tentoonstelling bewonderd kunnen worden. De Surinaamsche bodem blijkt wel bijzonder geschikt te zijn voor de Citruscultuur, want deze vruchten, bijna dubbel zoo groot als die van Java, zijn ook inwendig van uimemende kwaliteit, doen niet voor de beroemde *Balische djerok's* onder.

Boeatan wil gaarne, door ze zoowel in de Heulstraat te 's-Gravenhage als in het Menangkabausche huis op de tentoonstelling te Vincennes ter keuring te koop aan te bieden, medehelpen aan de bekendmaking, overtuigd, dat ze in ieders smaak zullen vallen, zoowel wat verschheid, als grootte en smaak betreft.

Zou een goed georganiseerde cultuur, met daaraan verbonden handel op Europa niet mede een aangeezwen redmiddel uit den nood kunnen zijn voor Suriname?

*) De eerste foto herinnert ons levendig aan het vooplein van het eerste Nederlandsche Paleis op de Koloniale Wereldtentoonstelling in het bosch van Vincennes, waar op het grasveld een dergelijk Bataksch gebouw prijkte met daarnaast een duiventil, die helaas ook beide in vlammen zijn opgegaan.

Een drietal der blankgevederde bewoners van vroeger komen nog telkens op de oude plek terug. Hopelijk hebben zij zich allen kunnen redden en een toevlucht gevonden in de Congoleesche til der Belgische Afdeling.

RED.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Ned.-Indië en het Buitenland.

Villanus schetst in het *Soer. Hbl.* (29 en 30/6 „De oorlogsschuld”) den toestand in Duitschland en ziet hierin een van de redenen der tropische malaise. Immers, als een land als Duitschland zijn invoer zoo geweldig heeft moeten inkrimpen, dan is het duidelijk hoezeer daar het verbruik van koloniale producten moet zijn achteruitgegaan. *Rusland* legt zijn bevolking een hongerdieet op, en spaart zelfs op zijn kina-invoer, ofschoon gedeelten van het rijk door malaria worden geteisterd. *Duitschland* houdt in toenemende mate uit armoede of door douanerechten invoer buiten zijn grenzen. Dat zijn bij elkaar meer dan 200 miljoen menschen, die niet meer normaal consumeeren. Hoe zou het er met de „overproductie” uitzien, als zij weer op de markt verschenen? De vraag bewijst, hoezeer ook *Ned.-Indië* bij het Duitse probleem betrokken is. *Nederland* heeft nog veel onmiddellijker belan-

gen; b.v. deze, dat het niet onverschillig kan zijn wat er aan onze grens gebeurt!

De *Java-Bode* (2/7 „Het roode radiogif”) waarschuwt wederom voor het gevaar, dat voor Ned.-Indië gelegen is in de draadloze propaganda van de Sovjet-leiding te *Moskou*. Volgens de „*Straits Times*” wordt *Moskou* te *Singapore* thans gelooft; het broadcast op twee golflengten, waaronder op de korte golf, wat de duidelijkheid van de ontvangst te *Singapore* begrijpelijk maakt. *Singapore* ligt niet ver van *Batavia* of *Ned.-Indië* in het algemeen, zoodat de J. B. er niet aan twijfelt of de uitzendingen van het *Moskou*-station zullen ook in *Ned.-Indië* even duidelijk te hooren zijn als te *Singapore*. Het is het begin van een intensieve campagne, welke de Sovjet geruimen tijd geleden reeds aankondigde.

Aandacht verdienen: het *Soer. Hbl.* (1/7 „Indo-China”; 2/7 „Duitsche brieven”, E. M.; 3/7 „Het groote avontuur te gemoet”, V.; 4/7 „Emancipatie”), de *Java-Bode* (2/7 „De roode Chineesche invasie”; 2de bl. „Chang Kai Shek en de communisten”; 3/7, 2de bl. „Australië”; 6/7 „Chineesch-Japansche wrijving”; 2de bl. „Indo-China”, malaise en communisme; 3de bl. „Australië”; 7/7 „De Filippijnen”), *De Loc.* (4/7 „Geslaagd”, betr. het moratorium-voorstel van Hoover), het *Bat. Nwsbl.* (7/7 „Bedankt voor de eer”, R.) en de *Deli Crt.* (8/7 „Verzaking van het communisme door Stalin”; 10/7 „Het ontwapenings-petitionnement”).

Het Oostersche bedrijf.

De Loc. (3/7 „Contrast”) nam kennis van het gedeelte over *Midden-Java* van het *Batikrapport* van den heer *De Kat Angelino*. De toestanden in het Inlandsch en Chineesche batikbedrijf kunnen — behoudens een hoogstzeldzame uitzondering — aldus worden samengevat: zéér lage loonen; zéér lange werktijden; zéér ongezonde werkruimten; en bovendien in vele gevallen: woeker en misbruik, ja zelfs lijfswang door den Inlandschen en Chineeschen werkgever. Ongeveer tegelijk is in *Britsch-Indië* het rapport verschenen der commissie *Whitley* over de toestanden in de industrie aldaar, eveneens vrijwel geheel Inlandsch. Men vond daar: zéér lage loonen; zéér lange werktijden; zéér weinig hygiënische zorg; en bovendien in vele gevallen een verkapt pandelingschap en lijfswang. De beide rapporten zijn een bevestiging van een sinds lang bekend verschijnsel. De feiten zijn echter van veel meer dan lokaal belang; zij zijn zelfs internationaal allerbelangrijkst. Het Oostersche bedrijf met zijn lange werktijden, zijn lage loonen, zijn geringe kosten voor allerlei voorzorg vormt, buiten Indië, een macht welke zich steeds geduchter zal doen gevoelen. Het Oostersche bedrijf vormt zich in *Japan*, *China* en *Britsch-Indië*, juist door die slechte verhoudingen, tot een steeds voorname productiefactor. Daarnaast groeit de Russische, en zoo staat het produceerende Westen met zijn hooge loonen, zijn korten werktijd, zijn talrijke sociale en hygiënische voorzieningen, tegenover een Oostersche productie waar of de kostprijs niet geldt (Rusland) of de kostprijs zeer laag is (Azië). Dit probleem zal zich ook in *Ned.-Indië* voordoen; men ziet dat reeds in het *Batikrapport* — waar zelfs het Kantoor van Arbeid toch niet tot een wetgeving kan adviseeren, welke aan de slechte verhoudingen een einde zou maken. Want men zou daarmede het toch reeds in moeilijkheden verkeerende batikbedrijf van *Java* geheel onmogelijk maken. Men zal dus wel eenige der ernstigste misstanden kunnen wegneemen; maar men zal niet bij machte zijn een sociale wetgeving in te voeren, welke het Oostersche bedrijf in *Ned.-Indië* zou brengen op Westersch peil. Op den duur zullen ook in het Oostersche bedrijf — zoowel in Indië, als in *Japan* en *China* — zich andere krachten gaan ontwikkelen, doordat industrialisatie behoefte schept, die leiden tot hooger loon en tot hooger levensstandaard, en alleen daardoor zal het contrast der kostprijzen in de toekomst vervlakken. Voor *Ned.-Indië*, waar de industrialisatie nog gering is, ligt die toekomst ver. Doch voor *Ned.-Indië* kunnen rapporten als het *Batikrapport*, tevens dienen om een einde te maken aan het streven van hen, die tot het Westersche bedrijf verwijten richten, welke voor het Oostersche honderdvoudig zouden gelden.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (29, 30/6 en 2/7, 2de bl. „Oostersche werkgevers”, Z.) en *De Loc.* (2/7, blz. 5 „Toestanden in het batikbedrijf”).

De financiën van Ned.-Indië.

Het Jaarverslag van de *Javasche Bank* over het 103de boekjaar 1930—1931 bevat een schat van gegevens over den economischen toestand van *Ned.-Indië* gedurende het verslagjaar. De *Deli Crt.* (9/7) publiceert een gedeelte uit het jaarverslag, dat zich in het bijzonder met de *Staatsfinanciën* bezig houdt. Terwijl enerzijds de uitgaven in de periode 1926—1931 voortdurend stegen, vertoonden anderzijds de inkomsten reeds sedert 1926 een teruggang. In *Ned.-Indië* kan meer van een conjunctuur dan van een natuurlijk accres der inkomsten worden gesproken; kapitaaluitgaven voor de producten en de bedrijven, in gunstiger jaren gedaan, geven in daaropvolgende slechte jaren geen verhoogde afweerkracht, zelfs eer het tegendeel,

VOOR AL UWE REIZEN

Reisbureau LISSONE N.V.
AMSTERDAM

Leidschestr. 5 — Dam 10

— N.V. Ned. Ind. Reisbureau LISSONE-LINDEMAN —

BATAVIA-CENTRUM: Rijswijkstraat 2 — SOERABAYA: Simpang 4

GENUA

MARSEILLE

PARIS

Uff. Informazioni C.I.T.
Stazione P. Principe

„Hotel Splendide”

Knickerbocker Tours
14 Bd. Malesherbes

Reisbureau LINDEMAN N.V.
DEN HAAG

Groenmarkt 22 — 5033 en elders

den Haag 26
Kafaulaan 26
Tel. 11 4574

Schaatsche Schoolvereeniging
Opleidingschool voor
Bijeen. Eym. s. 1/1931
Moderne methoden
Kleine klassen
J. J. H. J. J.

5139

indien met rente en aflossing van de geïnvesteerde bedragen rekening gehouden wordt. Mede hierom moet in beginsel, zooals meermalen door de Regeering betoogd is, worden vastgehouden aan den regel, dat het gewenscht is, om een gedeelte van de buitengewone uitgaven uit de gewone middelen te bestrijden; valt te voorzien, dat zulks niet het geval zal zijn, dan behoort de Buitengewone Dienst te worden ingeperkt. Dit klemt te meer, omdat de te leenen bedragen grotendeels in Nederland of in het buitenland moeten worden opgenomen. Van Indisch standpunt bezien zijn daarvan de nadeeën, dat de te betalen rente op de niet door ingezetenen van Ned.-Indië gehouden obligaties belastingvrij is en tevens de betalingsbalans ongunstig beïnvloedt. Vooral dit laatste argument moet bij een koloniaal Rijk, bezwaard met tal van verplichtingen uit anderen hoofde in het Moederland, niet onderschat worden. Van het opnemen van leeningen met het doel daarmede de welvaart te stimuleren, zal daarom in deze tijden slechts een sober gebruik mogen worden gemaakt. Verhooger van financiële kracht zal voor Ned.-Indië eerder door eene versoberings- dan door eene expansiepolitiek worden verkregen. Het accres van verschillende posten, zooals van pensioenen en, in de jaren van begrotingstekorten, van rente en aflossing maakt, dat het stabiliseren van het Staatsbudget in volgende jaren reeds min of meer afbrekend op de Staatswerkzaamheid zal inwerken. Juist dit in deze jaren niet te ontgaan accres maakt, dat de consequenties hoe eer hoe beter in den vollen omvang genomen moeten worden, al wil hiermede niet gezegd zijn, dat het momenteel aannemelijk zou zijn met de versobering belangrijk verder te gaan dan in het voornemen der Regeering ligt. Eene verdere versobering zal ook dáárom noodig zijn, omdat hoe langer hoe meer de algemeene overtuiging postvat, dat het niet gewenscht is door verdere belastingverhogingen de bestaande tekorten op te vangen. Zelfbeperking is vooral voor een kapitaalarm land als Ned.-Indië steeds eisch van goed beleid; vooral in dezen tijd wordt gevoeld, dat de kapitaalvorming in Ned.-Indië moet worden bevorderd en alles, wat daartegen ingaat en de betalingsbalans voortdurend meer bezwaard, moet worden vermeden.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (2/7 „De salarisvermindering” en „De begroting-1932”, in den Volksraad; 7/7 „De salariskorting”, Regeeringsantwoord), *De Loc.* (3/7, blz. 19 „Richtlijnen”, voor versobering; 30/6, blz. 19 „Korting”, het *Soer. Hbl.* (1/7, 3de bl. „De economische toestand van Indië”, 1ste kw. 1931) en *De Sum. Post* (6/7 „Salarissen en autonomie”; 7 en 9/7 „Indianisatie”; 8/7 „Econ. pessimisme”; 10/7 „De Eur. loonstandaard”).

Het landloopersvraagstuk in Indië.

Men mist in Indië eene inrichting, waar Europeesche landloopers, dronkaards, morphinisten enz. ondergebracht kunnen worden. Thans leven dergelijke personen aan den zelfkant der samenleving en geheele kampongcomplexen worden door dergelijke individuen somtijds geterroriseerd. Geregeld worden zij veroordeeld wegens landlooperij (drie weken schijnt al een zware straf te zijn). Reclasseering van deze personen is vrijwel hopeloos gebleken. Het is bovendien verkeerd, dat deze menselijke wrakken in Indië blijven in verband met het prestige van den Europeaan. Het aantal Europeesche landloopers, geboren in Nederland, neemt te Malang gestadig toe; de meesten hebben één of meer vonnissen achter den rug of zijn met een rood paspoort uit het Leger verwijderd. Velen venten met schrijfbloes, potlooden enz., enkelen bedelen rechtstreeks. N. h. i. van het *Soer. Hbl.* (29/6, 3de bl.) behooren dergelijke personen in Indië niet thuis; acht men eene werkinrichting in Indië niet noodig, dan is opzending naar Nederland als onvermijdelijk te beschouwen.

De Loc. geeft een verslag van „Het tweede N.-I. Juristen-Congres te Batavia” (30/6, blz. 19 en 2/7, blz. 6, 20 en 33), de *Deli Crt.* van „De Werkloosheid in Indië” (11/7, 2de bl. Kantoor van Arbeid).

Wekelijksche luchtmail Indië-Holland.

Vanaf 1 October zal tusschen Holland en Indië een wekelijksche luchtmail worden ingesteld. Naar het oordeel van de *Deli Crt.* (6/7) is de betekenis van deze

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINCKSCHOOl”

1ste SWEELINCKSTRAAT 22-24 - DEN HAAG

6 jaar L.O. met Fransch en Handenarbeid. Opleiding voor H.B.S. enz.
4 jaar U.L.O. Opleiding Diploma A. en B. Vervolgklasse.

Opleiding Diploma Stenografie en Cursus in het koken.

De Directrice, M. A. G. STEFFELAAR.

5546

daad niet licht te overschatten. De Nederlandsche handel en industrie en de Indische cultures zullen er in gelijke mate van profiteren. Deze wekelijksche luchtmail op het Oosten zal de Nederlandsche luchtvaart over de geheele wereld den naam bezorgen, die zij bij insiders nu reeds heeft en welke zij in zoo ruime mate reeds verdient door de buitengewone prestaties, die zij getoond heeft. Wekelijks zullen zich nu Holland's vliegmaschinen, met Hollandsch personeel en met de Hollandsche driekleur, op een reeks van vliegvelden vertoonen; ook het buitenland zal meer en meer gebruik maken van deze Hollandsche luchtverbinding. Daarmede zal de beste reclame gemaakt worden voor Holland en voor Ned.-Indië in den vreedzamen wedloop der Landen. It pays to advertise! Het is geen toeval, dat Nederland met zijn kundige piloten een dergelijke vooraanstaande plaats in de luchtvaart heeft weten te bereiken. Het zijn de karaktereigenschappen, die naast andere omstandigheden, aan Nederland een plaats van betekenis in de scheepvaart mede vooraan doen staan. Met andere Landen, want ook Gr. Britannië, Amerika vooral, Duitschland en Frankrijk kunnen op buitengewone luchtverbindingen hogen. Daarnaast is het natuurlijk voor volken, die 40 tot 120 miljoen inwoners tellen, veel gemakkelijker een dergelijke plaats in te nemen dan voor een volk van 8 miljoen. Dat wordt algemeen in de luchtvaart erkend. De beslissing der Regeeringen in Nederland en Indië en de daad van de K. L. M. is een hartelijke gelukwensch waard, en bovendien de medewerking van allen, die Hollandsch voelen en denken.

De *Deli Crt.* wijst op de „Moeilijkheden voor de postvluchten” (7/7) door de sluiting van radiostations in Br.-Indië na 31 Dec. a.s.; het *Soer. Hbl.* geeft uitvoerige bijzonderheden over de reis „Met de Houtman naar Zuid-Afrika” (23, 24, 26, 29/6; 1, 3, 4/7), evenals *De Loc.* (29/6, *Aneta*).

De Rechtshoogeschool.

Bij de opening van het achtste Academie-jaar van de *Rechtshoogeschool* op 3 Juli, heeft *prof. Schepper*, in tegenwoordigheid van den Gouverneur-Generaal een rede gehouden (*De Loc.* 2/7). Einde 1930 bedroeg het aantal studenten 204, w. o. 18 vrouwelijke. Naar de landaarden gesplitst, waren ingeschreven 111 Inlandsche, 39 Chineesche en 54 Europeesche studenten. Deze getallen vertoonen bij vergelijking met die op ultimo 1929 een vooruitgang van 45 studenten (14 Indonesiërs, 12 Europeanen en 19 Chineezers). Het jaar 1930 leverde 38 uitvallers op, het jaar 1929 26; op het aantal ingeschrevenen aan het begin van 1930, dat 159 bedroeg, vormt dat niet minder dan ruim 21 %, een hoog percentage. Een deel, het is een steeds afnemend aantal, vertrekt naar elders, teneinde aan een andere hoogeschool te studeeren; het meerendeel echter staakt de studie, hetzij omdat zij te zwaar blijkt, hetzij om redenen van financiële aard, hetzij wegens andere persoonlijke omstandigheden.

De Loc. vertelt van „De Dië's der Techn. Hoogeschool” (4/7, blz. 33) en van „Wat Indië verloor” te Parijs (1/7, blz. 35), het *Soer. Hbl.* van „Een Nationale ramp” te Parijs (1/7, 2de bl. *Observer*), „Bali” (1/7, 3de bl.), „Voorbij Tijden” (4/7, Z.) en „Tijdens de O.-I. Compagnie” (20, 27/6, 4/7, 4de bl. *Dr. G. M.*), de *Deli Crt.* van „Oude foto's van Indië” (2/7, 2de bl.)

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Wegens uitstelligheid van den bewerker, is dit keer de rubriek „Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers” niet opgenomen.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's Gravenhage. Hetzelds geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 1, van 4 Juli: De ontwikkeling van jonge Hevea-oculaties (uittreksel uit een voordracht door ir. F. W. Ostendorf in de vergadering van den Kring Tasikmalaja op 27 Juni. Zij wordt volledig in „de Bergcultures” opgenomen). — Nationale Plantentuinen (door W. R. B. Oliver in de *Journal of the New Zealand Inst. of Agric.* Hierin lezen we van de invoering van den broodboom in West-

Indië, waaraan romantiek en tragedie verbonden was. Zij werd ten slotte in 1791 op Jamaica ingevoerd door een tuinbeambte van Kew.) — Witte mieren in rubber — Copra schimmels (studie van F. S. Ward van 5 Juni van het depart. van landbouw van de Straits en de Fed. Mal. States).

Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde van N.-I.

Deel 88. 1ste en 2de afl.: Een nieuwe redactie van den roman van Raden Wijaya, door C. C. Berg (raden Wijaya is de bevelhebber van het Singharische leger, later eerste koning van Maja-Pahit). — Kidung Harsa-Wijaya, Middel-Javaansche historische roman, uitgegeven door C. C. Berg. — Gegevens over Timoreesche Adat huwelijk, door P. Middelkoop. — Inboorlingenrecht van de kust van Guinea 1851 (Dit „Verslag van Inlandsche wetten en gebruiken op Nederlandsch grondgebied ter kust van Guinea”, werd opgesteld door den aldaar in 1852 overleden Lt. Kolonel Gouverneur A. van der Eb. Het berustte in het archief van het Dep. van Koloniën. Wijlen W. H. A. van Romondt, vestigde op dit H.s de aandacht. Men leest voor het fort te Elmina in de latijnsche taal het volgende: „Toen de doorluchtigste en edelmoedigste J. Mauritz, Graaf van Nassau, Braziliën beheerschte, is onder het opperbevel van den Overste Kuhn dit zeer sterke slot in vier dagen bemachtigd en ingenomen in het jaar 1637 den 29en Augustus”). — Bestuursvergadering van 21 Februari 1931. Hierin lezen wij, dat verzocht werd om het portretschilderij van Jan Pietersz. Coen uit de leeskamer van het Instituutsgebouw af te staan voor de Int. Kol. Tentoonstelling te Parijs, hetwelk wordt toegestaan. Wonderlijk is daarom de mededeeling in de N. Rott. Cour. van 28 Juli, dat het origineele portret aan het West-Friessche Museum toebehoorende een prooi der vlammen is geworden. Daarop geeft die krant een verbetering dat het portret uit het *West-Indische Museum* te Hoorn niet is verloren gegaan, omdat de burgemeester van Hoorn schrijft, dat het niet is afgestaan. Maar dat het schilderij van het Kon. Instituut voor de taal-, land- en Volkenkunde uit de Van Galenstraat, dat wel geleend was, verbrand is, wordt in geen enkel blad vermeld.)

The Engineer

van 10 Juli: The Dutch East Indies. (Een belangwekkend artikel over Ned.-Indië dat eindigt met de woorden: This is merely an indication of what may be done in an archipelago of such great possibilities that there must be a continued extension of enterprise, and in view of the growing importance of the market, British engineers cannot afford to occupy, as they do at present, a position so inferior to the Germans, who are practically on a level with the Dutch in the supply of machinery and plant.)

Gazette de Hollande

31 Juli, no 3146: Les relations commerciales entre la Hollande et les Indes Néerlandaises, door dr. G. M. Verrijn Stuart II. — Cinchona Culture in Java: its History and Development, door M. Kerbosch. II.

De Hollandsche Revue

van 1 Aug., no 15: Uit de geschiedenis van Britsch Guyana. 1831—21 Juli 1931, door Fred. Oudschans Dentz (De naam Britsch Guyana ontstond op 21 Juli bij de vereeniging van de eertijds Nederlandsche kolonies: Berbice, Demerary en Essequibo onder Sir Benjamin D'Urban (naar wien de stad Durban is genoemd). Voor het eerst wordt nu van Demerara inplaats van Demerary gesproken, waartegen velen nog steeds zondigen. Schrijver geeft een historisch overzicht der drie voormalige Ned. volksplantingen, de verengelsching in den loop der jaren, de afschaffing van het Romeinsch Hollandsch Recht en de laatste zitting op 17 Juli 1928 van de Court of Policy, die 200 jaren had bestaan, de laatste schakel van een rijk, historisch verleden).

Indisch Bouwkundig Tijdschrift

No 12, van 30 Juni: Hangbruggen en daarmee overeenkomende constructies. (vervolg.)

De Indische Culturen (Teysmannia)

No. 13, van 1 Juli: Namen met een geschiedenis. Plantennamen aan de Kaap, door dr. J. P. Lotsy (Wijlen de Zuidafrikaansche botanicus Mac Owen bracht door zijn snuffelen in oude documenten tal van namen aan het licht en wij noemen slechts die van Cluyt naar Cluyt; Commelina naar Com-

Stukloopen van Huid en Voeten

en Doorzitten bij Wielrijden, Zonnebrand
en Smetten, verzacht en geneest men met

PUROL
Doos 30-60 en 90 ct. Tube 80 ct.
Bij Apoth. en Drogisten

5492

melin; Royena naar Van Royen; Sebaea naar Seba; Cliffortia naar Clifford; Huernia naar Heurnius; Hermannia naar Paul Herman; Oldenlandia naar Oldenland; Hertogia naar Hertog; Augea naar J. A. Auge; Massonia naar Masson; enz.) — Uit mijn Singkeh-jaren, 1910—1914, door J. Th. Dinger jr.

De Indische Gids

Augustusnummer: De ramp te Parijs, door G. Nypels. — Discours prononcés à l'occasion de l'Ouverture du Pavillon Hollandais à l'Exposition Coloniale Internationale à Paris le 8 Mei 1931. — Stichting van een internationale organisatie van oud-Kolonialen. — De groote Koloniale Manifestatie te Parijs. — De Inheemsche Pers der Maleische Landen, door B. Th. Brondgeest (gewezen wordt op het wekelijkse overzicht van de Inlandsche en Maleische-Chineesche Pers, bezorgd door de afdeling Pers van het Bureau voor de Volkslectuur te Batavia, waarin van tijd tot tijd inheemsche bladen uit de Straits-Settlements en overig Malakka worden behandeld.) — Vulkanisme in de Molukken, door G. B. J. van Heuven. — Het forum privilegiatum (vier studenten te Leiden: A. Deeleman, R. van Dijk, A. J. Piekaar en J. B. van Schendel, hebben hun krachten beproefd op een nieuwen tekst voor de regeling van het forum privilegiatum, welken zij aanbevelen in de plaats van de onzekere en verwarde bepalingen die thans op dit stuk gelden.)

Budgetten van eenvoudige Inlanders, door dr. H. G. Heyting.

De Indische Post

No. 27 van 4 Juli: Onze Meening. (Z. geeft een beschouwing over de strekking der ontwerp-verordening tot breideling van de Pers). — Oosterse werkgevers-mentaliteit, door Z. (over de wantoestanden in de batikkerijen van Lasem, gewest Rembang.) — Inzamelen van Boschproducten (slot). — Op patrouille naar het Binnenland III.

De Indische Verlofganger

No. 52, van 31 Juli: Goenong Api, door S. Kalff (slot). — De salarisverlaging (hoe de uitvoering geschiedt).

Inter Ocean

Julinummer: Ramblings in the Sulu Sea, door Aleko E. Lilius. — Roads and Trails of Northern Luzon, door Maud N. Parker.

Landbouw en Veeteelt

Nr. 25 van 30 Juli: Bijenkasten voor de Indische bij (apis Indica). — Bertolonia's, door Wigman (naar den Italiaanschen plantkundige Antonio Bertoloni genoemd. In een der serres van 's Lands Plantentuin zijn zeer mooie exemplaren). — Saint-paulia Kewensis Clarke, door Wigman (veel op Java gekweekt). — Transportmoeilijkheden voor honden in den Indischen Archipel (behalve over land, bestaat ook nog de verzending naar een tentoonstelling per schip en per vliegtuig).

Leven en Werken

Afl. 3: Medisch-sociaal werk in Indië, door N. Stokvis-Cohen Stuart. (er is een verblijvende toewijding de laatste 20 jaar. Het Med. Soc. werk is van de zending uitgegaan. Het werk kan met vertrouwen worden voortgezet en de verwachting mag gekoesterd worden, dat daarbij steeds meer Indonesiërs bereid gevonden worden om deze goede zaak voor het eigen volk te dienen).

Le Monde Nouveau

No 3, Mei: Résumé historique de la politique et de l'économie aux Indes Néerlandaises, door dr. A.

Neitzell de Wilde (De schrijver heeft vooral cijfers en feiten laten spreken om den vooruitgang van het land in staatkundigen en oeconomischen zin aan te toonen. Ontstaan en ontwikkeling van de Inlandsche beweging, hare ontsparingen en splitsingen, zijn, in verband met de wereldgebeurtenissen die er invloed op geoefend hebben, mede behandeld. Een rustig, beredeneerd overzicht van onze koloniale geschiedenis, voorzoover die leerzaam kan zijn voor andere koloniale mogendheden. Een kaartje verduidelijkt het artikel.)

Nederlandsch-Indië

Afl. 11 van 16 Juni: Bij dit nummer zien wij voor het eerst als redacteur vermeld mr. P. C. Bloys van Treslong Prins, die van de waarneming van zijn betrekking als adj. landsarchivaris is ontheven en buiten betrekking was. De heer Prins is ons allen bekend door zijn studies op het terrein van archeologie, genealogie en aanverwante wetenschappen. Als publicist zal hij het orgaan ongetwijfeld op een goed pijl houden. Van zijn hand lezen wij: Historische Banden (met Grisse, dat de Hollanders voor de eerste maal op 27 Januari 1599 aandeden. De factory werd 27 April 1602, bij het 2de bezoek, gesticht, de eerste Nederl. factory op Oost Java. Zij kwam tot grooten bloei maar werd door Soerabaja overvleugeld en de hoofdplaats is thans een „ville morte“).

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw

Afl. 4 Augustus: In Memoriam prof. C. Spat-Krisheften door J. W. van Dapperen (schrijver licht een 26-tal afbeeldingen van verschillende heften toe, die hij in vier typen verdeeld. 1.: de z.g. Madjapahit-kris, waarbij kris en heft een zijn; 2: kris en heft gescheiden, hoogstwaarschijnlijk onder den drang naar meer behoefte aan weelde; 3: de pistoolkolf-vorm; 4: waarbij volkomen vrijheid gelaten wordt aan de fantasie). — De Minahasische „Waroega“ en „Hocketbestattung“, door mr. C. T. Bertling (vervolg). — De Boeroedoer geen stoep, met relikwieën van den overleden Boeddha, doch een lotuszetel of Padmasana voor den toekomstigen Boeddha, door W. O. J. Nieuwenkamp (vervolg).

Onze Vloot

Augustusnummer: De West-Indische Compagnie in Brazilië en Guinee, door S. P. l'Honoré Naber (vervolg).

De Rijkseenheid

No. 46, van 5 Augustus: Europeesche kolonisatie-pogingen in Ned.-Indië, door L. A. Vellinga (reeds was kolonisatie een geliefd denkbeeld van Coen, die in zijn missives krachtig aandrong op het zenden van Nederl. volkplanters. Ook Maetsuycker en Van Imhoff waren voorstanders van kolonisatie die niet slaagde bij gebrek aan systeem en onderlinge oneenigheid, later gebrek aan bescherming tegen binnenlandsche onveiligheid). — Zoekt op wat u vereenigt, door A. de Geus (een merkwaardige verandering heeft zich voltrokken in den omgang tusschen Europeaan en Inlander. Zij vormen thans twee scherp afgescheiden klassen; de Europeaan is Europeescher, de Inlander „Inheemscher“ geworden. Samenwerking op maatschappelijk terrein is noodig, omdat blank en bruin elkaar noodig hebben en onderling vertrouwen in elkaars bedoelingen is de eerste en eenige voorwaarde voor succes). — De industrie in Ned. Oost-Indië, door H. J. v. d. Munnik (de uitvoer van cultuur- en mijnproducten t.o.v. den totalen uitvoer is van 1910 tot 1928 gestegen van 77.15 tot 84.90, daarentegen die van andere, dus zuiver industriële producten, gedaald van 22.85 tot 15.10 pct.)

De Stuw

No. 13, van 1 Juli: Dualisme en dorpsherstel, door Fruin. — Een merkwaardige volksvereniging (zij ging uit van de nog geen jaar bestaande P(akempalan) K(awoela) N(gajogjakarta), opgericht en bestuurd door pangeran Soerjadinigrat, broeder van den Soeltan, in samenwerking met een aantal andere pangerans en hooge vorstenverwanten. Men kan lid worden voor 2,5 cent per maand. De vereniging telt reeds meer dan 100.000 leden. De kern van deze beweging waarvan de pers zoo goed als niets heeft gezegd, is ruim gesteld: verbetering van de levensomstandigheden der sultanaatsbevolking, zoowel door het uitlokken van overheidsmaatregelen, als door eigen werkzaamheid. Het is een „nationale“ opleving). — Cultuur van handelsgewassen met waarborgen of onder voorwaarden? door De Vries (naar aanleiding van het ontwerp-economische paragraaf uit het werkprogramma van de Vaderlandsche Club.)

ZENDINGS- en MISSIEBLADEN.

Annalen van onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart. Augustus: Een nieuw Missiegebied, door W. E. Pater Ed. Cappers (op Nieuw Guinea, de streek tusschen Fak-Fak en Kokas, die reeds dateert van 1894).

Annalen der St. Joseph's congregatie

**VAN MARLE
EN
BIGNELL**
Lange Voorhout 58
's-GRAVENHAGE

**KUNSTVEILINGEN
MEUBELVEILINGEN
TAPIJVEILINGEN**

Op aanvraag
wordt Catalogus
toegezonden

5551

van Mill Hill, Augustus: Dieren en Vogels in de Missielanden. VI. De vliegenvanger als decorateur.

Kruistromf, Augustus: Uit onze Java-Missie. Tasikmalaja (de hoofdstad van Oost-Preanger). — Praatjes over Cheribon.

Missionary Monthly, Juli-Aug., No. 410-411: Reformed Review, continuïng De Heidenwereld. Verschijnt in Holland, Mich. V. S. Arbeid op Soemba (met twee afbeeldingen: Dr. J. Berg voor het ziekenhuis te Waikaboebah en schoolleider T. van Dijk inspecteert een schoolje op het eiland Soemba).

Suriname

In verscheidene dagbladen vindt men een brief medegedeeld van een Surinamer aan Minister Terpstra, over den last dien negers hier hebben van de straatjeugd en ouderen. Wij meenen goed te doen uit den brief het volgende over te nemen. De schrijver is de heer F. W. R. Sparendam, die hier te lande reeds eenigen tijd werkzaam is. „De Telegraaf“ van 31 Juli geeft zijn portret te zamen met dat van zijn 73-jarige moeder.

Hij schrijft:

„Is Zijne Excellentie er mede bekend, dat te 's-Gravenhage, en ook in andere plaatsen van Nederland de West-Indiërs op een ondragelijke manier worden lastig gevallen? Weet hij dat wij, wanneer wij om de een of andere reden in een volks- of middenstandsbuurt loopen, door een groot aantal kinderen van 7—11 jaar worden gevolgd en dat deze ons woorden als „rotneger“, „vuile neger“, „water-Chinees“ naroeppen, woorden die men uit kindermond nooit zou verwachten en dat soms volwassenen hieraan mede doen?

Zooals de minister weet, vindt men in geen Europeesch land, dat overzeesche gewesten bezit, dergelijke ondragelijke toestanden als in het z.g. beschaafde, conservatieve Nederland. Bij ons in Paramaribo wordt door de blanke broeders en zusters nooit een dergelijke behandeling van negerkinderen ondervonden. Integendeel de Europeanen worden er met eerbied verwelkomd. Geen negerkind zou het in zijn hoofd halen om een blanken man na te loopen of uit te schelden... en dat zijn maar onbeschaafde negerkinderen! Zou het niet beter zijn om de Ned. jeugd in plaats van hun dingen te leeren over Griekenland, er op te wijzen dat in Nederlands overzeesche gewesten negerkinderen wonen, die met hart en ziel Nederlander zijn, die de Nederlandsche taal spreken en die in tijd van oorlog de eersten zullen zijn om voor vorstenhuis en volk hun leven te geven?

Weet zijne Excellentie, dat, indien op alle Nederlandsche scholen aandacht aan het negervraagstuk wordt geschonken, in plaats van haat en nijd een geest van verbroedering zal kunnen ontstaan en de kinderen het niet eens zullen merken, wanneer er een neger op straat loopt, juist als in de andere landen van Centraal Europa, waar men ons niet eens opmerkt? Elk jaar liggen de Nederlanders „bij miljoenen“ half naakt in de duinen en op het strand om door de zon verbrand te worden, om zodoende zooveel mogelijk op een neger te lijken. Deze zelfde menschen zijn de eersten om het leven aan ons „Nederlandsche negers“ hier in Nederland ondragelijk te maken. Wij negers, zullen het niet in ons hoofd halen om in den winter in de sneeuw te gaan liggen om blank te worden, wij zouden van koude bezwijken.

In verschillende plaatsen van Nederland zijn bruine families, die zich in bepaalde deelen van dit zoo vrije land niet durven te vertoonen. Door de „hartelijke ontvangst“ worden velen onzer gedwongen om hun toevlucht in vreemde Europeesche landen te zoeken, hoewel ze van plan waren om hun vakantie hier door te brengen.

Dit alles, zoo besluit het schrijven, kan op den duur veranderd worden door wijziging van het onderwijs-systeem. Men beweert: het is slechts het domme ach-

VEREENIGDE OCTROOIBUREAUX

BEËEDIGDE OCTROOIBEZORGERS
H. J. KOOY - Ir. H. J. J. WEURMAN

BEZUIDENHOUT 69 'S-GRAVENHAGE
TELEFOON 772080 772081 772082

AANVRAGEN VAN OCTROOIEN VOOR UITVINDINGEN EN DEPONEEREN VAN HANDELS- EN FABRIEKSMERKEN IN ALLE LANDEN. 5204

terlijke publiek dat zich aan genoemde handelingen schuldig maakt. Maar in dezen tijd mogen er geen domme menschen meer zijn. In andere landen kan men ook zeggen: er zijn domme menschen. Maar waarom spotten die niet met een neger?"

Tot zoover de heer Sparendam. Eenige jaren geleden ontvingen wij bezoek van een zwarten matroos uit Suriname, die ons vertelde dat hij, om zich de Amsterdamsche straatjeugd van het lijf te houden, steeds een peperhuisje met peper bij zich droeg, die hij, zoo noodig, rondstrooide. Sedert is de toestand wel verbeterd, maar er is nog heel wat te verbeteren.

Het is maar een magere troost dat het in vele kleine plaatsen in de Vereenigde Staten nog erger is. Wij herinneren ons eens gelezen te hebben van een stadje — in Far West? — waar elke vreemdeling met steenen bekogeld werd. Een reiziger liep met een inwoner door het plaatsje zonder iets te merken van steenen werpen, en maakte de opmerking: „waar zijn nu de jongens, die vreemdelingen zoo onvriendelijk behandelen?" waarop hij ten antwoord kreeg: „Wait, they are stoning a funeral".

Uit Suriname ontvingen wij „The Daily Argosy" van 12 Juni, een in Demerary uitgegeven blad, waarin wij een belangrijk artikel over de cashewnut (*Anacardium occidentale*) vonden. Wat in Suriname de vrucht genoemd wordt is de vleezige, eetbare vruchtsteel. De vrucht, een niervormige noot, zit daarboven. Wij meenen dat er in Suriname twee variëteiten voorkomen. Men zoekt daar nog steeds naar een uitvoerproduct.

„The Daily Argosy" schrijft:

CASTING around in an attempt to discover a further number of indigenous vegetable products the cultivation and exportation of which may be of advantage to the community, our eyes have long been turned in the direction of the cashew nut, and this for a variety of reasons.

The plant itself flourishes throughout the country and fruits profusely, despite the fact that invariably its cultivation receives little or no attention. In addition the fruit is somewhat of a delicacy as is well-known by the comparative few who have had the pleasure of tasting them.

An opportunity now presents itself for drawing the attention of the general public to the possibilities of the industry. The May number of the „Canada-West Indies Magazine" which has recently come to hand contains an interesting article under the caption, „Science Vitalizes Cashew Nut Production" from the pen of Thomas M. Rector, research engineer of the Franklin Baker Co., Inc., of Hoboken, New Jersey.

Mr. Rector points out that eight years ago the cashew nut was regarded by importers as one of the most risky foods to import and to distribute and that at that period importations totalled not more than 100,000 pounds per annum. Since that time, however, the consumption of cashew nuts in the United States has been practically doubled with each succeeding year and in 1930, the total consumption in that country was considerably more than 5,000,000 pounds. The cause of this revolutionary change, we are informed, „is an outstanding example of the application of scientific preservation methods, and strict quality control."

Cashew nuts find a ready market in the United States as a substitute for filberts and the trade has often reached considerable proportions following on failure of the filbert crop. The nut is also populair with bakers and confectioners.

With a steady increase in the demand for this commodity this American firm has gone to the extent of establishing factories in India in which operations are in the hands of American superintendent inspectors owing to a lack, it is stated, of manufacturing skill among the native Indian workers and their foremen.

In addition to the production in commercial quantities of the nut as an article of diet the most important byproduct of the cashew nut is the resinous oil from the shell. The cashew shell oil possesses the remarkably high iodine value of 265 to 300 and reacts, it is stated, with formaldehyde to form solid synthetic resins having superior dietetic properties. The future of this development is understood to be so promising that there are many who are inclined to the view that eventually it will be the shell oil which will be the principal product of the cashew tree and the kernel the by-product. There is a possibility too that eventually the gum which exudes from the bark of the tree may prove of commercial value. The gum resembles gum arabic and tragacanth.

Here then is an opportunity for some energetic commercial man and a further avenue for the employment of the energies of the local farmer, if not in the future an opportunity also for the absorption of a number of our local unemployed.

Men zal goed doen in Suriname de noodige aandacht aan deze zaak te wijden.

Het eerste schip der 14-daagsche snelverbinding

Wissel- In- en Verkoop Credietbrieven Telegrafische Uitbetalingen	Hollandsche Bank voor West-Indië AMSTERDAM. (C) Keizersgracht 255 — Telefoon 31290, 35290 en 36290 CURAÇAO CARACAS VENEZUELA	Incasseringen Handelsinformaties Rembours- en Document.-Credieten
	Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika 5476	

Suriname-Curaçao, de „Vestvangen", is op Curaçao aangekomen. De verscheping bedroeg ongeveer 85 ton goederen, waarvan een groot deel bestond uit mais en sinaasappelen. De „Amigoe" vermeent echter, dat noch de agenten, noch de kooplui, noch de stoomvaartmaatschappij tevreden waren over de verpakking der mais.

Over de eerste vijf maanden van 1931 hebben de koloniale middelen van Suriname opgebracht f 1.575.726, d.i. f 364.399 minder dan 5/12 der jaarraam. Over het overeenkomstige tijdvak van het vorig jaar bedroeg de opbrengst f 1.669.073.

In het klooster aan de Gravenstraat te Paramaribo is overleden Soeur Servatia, die in 1882 in Suriname aankwam. Eerst als klasse, later als handwerkonderwijzeres is de overledene in de 48 jaren van haar verblijf in Suriname nuttig werkzaam geweest.

Curaçao

De bovenwindsche eilanden.

Met de notulen van den Kolonialen Raad der begrotingsbehandeling zijn wij nog niet gereed. Van mr. Eskes, die zelf deelnam aan het bezoek naar de bovenwindsche eilanden, geven wij deze opmerkingen:

„De leden, die aan dit bezoek hebben deelgenomen, zijn allen onder den indruk gekomen van de droevige toestanden daarboven en ik ben van meening, dat de Koloniale Raad gaarne gelden zal voteeren voor doeltreffende middelen tot verbetering. Ik geloof wel, dat er nog iets gedaan kan worden tot opheffing van deze eilanden uit hun verval, al kan mijn oordeel na zulk een kort bezoek uiteraard slechts oppervlakkig zijn. Ik juich het toe, dat het Bestuur dezer dagen een Curaçaosch koopman naar de Bovenwindsche Eilanden gezonden heeft, om daar besprekingen te voeren omtrent den uitvoer van producten dier eilanden naar Curaçao. Ik hoop, dat deze reis succes zal hebben. Een eenvoudige, goede verkoopsorganisatie, eventueel met steun van het Bestuur, is het eerstnoodige. De export moet gestimuleerd worden; de belangen en van de Bovenwindsche Eilanden en van Curaçao zijn daarbij betrokken.

Men zij er ook op de Bovenwindsche Eilanden van overtuigd, dat de reis der Raadsleden hun belangstelling heeft verhoogd en zij gaarne zullen medewerken aan de plannen van het Bestuur tot daadwerkelijke verbetering.

In dit verband zou ik willen wijzen op de propaganda, die van sommige zijden wordt gevoerd tot afscheiding van de Bovenwindsche Eilanden van het gebiedsdeel Curaçao. Ik geloof niet, dat het in het belang van de Bovenwindsche Eilanden zou zijn rechtstreeks aan de zorgen van het Departement van Koloniën te worden toevertrouwd. Dit departement is zoo „beschäftigt" met het groote Nederlandsch Oost-Indië, dat Curaçao en Aruba soms zelfs wel in het vergeetboekje komen. Hoe zou het dan gaan, wanneer die paar kleine eilandjes rechtstreeks onder Koloniën zouden komen? Ik vrees, dat zij bijwijlen geheel vergeten zouden worden."

Ingewikkeld.

Over het karakter van den Uitgewerkten en Toelichtenden staat bij de begrotingsstukken, is een gedachtenwisseling gevoerd, die de notulen ons onthouden. Behooren zij tot de begrotingsstukken? Ja, is ten slotte uitgemaakt. De heer Eskes meende zelfs, dat de raad dien staat kan wijzigen. Aanleiding was, dat de bestuurs-gemachtigde de overgelegde specificatie van een ter vergadering belangrijk gewijzigde post, alleen „in de begroting" wilde opnemen, wanneer die specificatie ongewijzigd werd aanvaard. Mr. Eskes meende, dat zij thuis behoorde in den genoemden staat, en het einde was, dat zij in de notulen opgenomen werd, „met de bedoeling, dat zij zal worden aangemerkt als opgenomen in bijlage 3", d.i. de staat.

Ambtenaars-raadslid.

De heer Beaujon, directeur van den Landswater-

Nagekomen Berichten.

Nationaal Steuncomité Parijs.

De welbekende Tooneelvereniging A. V. O. K. hier ter stede, gaf voor dit doel, een uitvoering waarvan ons de bate werd overgemaakt.

Het Bestuur dier vereniging onzen dank betuigende, benutten wij gaarne deze gelegenheid om tot het donateurschap van slechts f 1.— per jaar op te wekken, dat recht geeft op minstens 1 vrijbiljet voor een tooneel-cabaret- of kindervoorstelling. De bijeenkomsten dezer vereniging kenmerken zich door gezelligheid en goeden toon.

Het Nat. Steuncomité Parijs.

voorzieningsdienst, is lid van den Kolonialen Raad. Het gaat met dezen dienst niet zoo erg best. Mr. Eskes hield een rede over de desbetreffende begrotingspost, waarbij hij het onbillijk noemde, dat in *De Telegraaf* de directeur van het bedrijf aansprakelijk gesteld was.

Daarna vermelden de notulen: „Het medelid de heer Beaujon dankt voor de woorden van den vorigen spreker.

Scheepvaart.

Van Januari tot Mei 1931 kwamen er 1995 stoom- en 583 zeilschepen op Curaçao binnen, d.w.z. 318 stoom- en 179 zeilschepen minder dan in dat tijdvak van 1930. De tonnenmaat was 983.878 en 41.564 M³ netto minder.

Curaçaosche bond voor lichamelijke opvoeding.

La Cruz van 24 Juni meldt de oprichting van dezen bond, die een beker heeft uitgelooft voor den winner van een voetbalwedstrijd, die de C.V.B. in Caracas zou spelen.

Coöperatie.

De gouvernementsveearts heeft met belanghebbenden in het 2de en 3de district de gewenschteid van onderlinge samenwerking bepleit. Aan de *Amigoe*-verslagen ontleenen wij, dat uitvoerig besproken werden de oorzaken van de duurte van de geproduceerde melk, de voortdurende toename van het gebruik van blikkenmelk en de wijze om hierin verbetering te brengen, door geleidelijke opruiming van ongewenscht vee, verlaging van de productiekosten en het produceeren van meer melk tegen lagere prijs.

De heer Sardeman kon mededeelen dat deze aangelegenheid in groote mate de belangstelling van het bestuur had en dat, zoo er eene coöperatieve vereniging van veehouders werd gesticht, deze zeer zeker in alle mogelijke opzichten op de hulp en steun van het Bestuur kon rekenen. Hij raadde daarom aan na overleg met belanghebbenden in het derde district, over te gaan tot oprichting van een zoodanige vereniging, en zich daarbij als doel te stellen de oprichting van een pasteuriseerinrichting van melk, zoodat alle melk van de plantages, alvorens aan de consumenten afgeleverd te worden, naar de pasteuriseerinrichting wordt gebracht en daar na verhit te zijn geworden tot een temperatuur van 63 gr, in flesschen wordt getapt en daarna gedistribueerd, zoo noodig bewaard wordt in ijskasten op verschillende plaatsen in de stad. Het product is door deze bewerking beter houdbaar en zal zeker meer aftrek vinden, vooral als door het naar beneden brengen van den kostprijs een goedkoop product geleverd zou kunnen worden.

Het boekje van ons Informatiebureau.

Een paar weken geleden is verschenen het ge-

NILMIJ

Hoofdinspecteur voor 's-Gravenhage: F. J. MAHLMAN,
Plaats 31a 5566

schriftje Curaçao, bewerkt door het bestuur van onze afdeling Curaçao en uitgegeven door ons informatiebureau. Voor f 0.25 is het verkrijgbaar. Nagenoeg alle vragen, die iemand, die naar Curaçao gaat, geneigd is te stellen, en een reeks andere, die hij geneigd is te vergeten, vinden hierin haar beantwoording. Ook „levensstandaarden“ worden gegeven voor particulieren en C.P.I.M.'ers, gegevens voor politieambtenaren en militairen.

Toevallig komt ook de *Amigoe* met een staat van kosten en wel van „het meest-eenvoudige Curaçaosche huishouden“, waarvoor, met vrouw en één kind, aan eten zonder meer f 1.90 daags noodig is.

Verbetering.

Het slot van *De gevallen Weitjens en Van Dijk* in ons vorig blad moet gelezen worden:

Maar de heer Van Dijk zegt zelf, dat hij door den minister, bij Koninklijk besluit daartoe gemachtigd, ter beschikking van den gouverneur gesteld is — het verschil met art. 152 Rr. springt in het oog, zoodat wij herhalen, dat mr. Van Dijk in nagenoeg hetzelfde geval verkeert als mr. Weitjens.

Uit den Verren Vreemde

Het geschil over Oost-Groenland.

Na hetgeen wij den 30en Juli over dit geschil schreven, zal het den lezer interesseeren, dat thans officieel bekend is gemaakt, dat namens de regeeringen van Denemarken en van Zweden, bij schrijven van 4 Augustus, aan het Permanente Hof van Internationale Justitie voorstellen zijn gedaan betreffende de vaststelling van termijnen voor het indienen der betrekkelijke schriftelijke stukken.

Bij besluit van 6 Augustus heeft het Hof de termijnen vastgesteld, de laatste verstrijkt 1 September 1932. Spoedig zal het geding dus niet in openbare behandeling komen.

Van IJsland als derde aan bod (zooals wij in ons vorige artikel in het vooruitzicht stelden) blijkt uit deze mededeeling nog niets.

Britsch-Indië up to date.

De koning van Engeland heeft wederom het paleis van St. James ter beschikking van de Indische conferentie gesteld. De commissie voor den federatiebouw van het Indische rijk zal den 5en September voor het eerst te Londen bijeen komen en daarna in het paleis haar vergaderingen houden.

De leden der subcommissie voor de minderheden zijn tegen 26 September te Londen opgeroepen, waar zij dan binnen 10 dagen met hun taak als subcommissie zullen beginnen.

Wanneer de conferentie in pleno zal bijeenkomen en met haar werkzaamheden een aanvang zal maken is nog niet bepaald, maar die gedelegeerden, welke niet tot een der twee voormelde commissies behoren, hebben de uitnodiging ontvangen tegen het einde van October te Londen aanwezig te zijn.

Indien het *Kol. Wkbl.* een speciale rubriek aan Britsch-Indië wilde wijden, zou er stof in overvloed aanwezig zijn om deze geregeld met nieuws van betekenis of met aanhalingen uit interessante beschouwingen te vullen. Er gebeurt veel; er is veel nieuws in wording; oud en nieuw zijn er onverpoosd met elkander in wrijving, in botsing, in strijd.

Ook van elders is echter zooveel te vermelden, dat niet minder interessant is, dat ons weekoverzicht geen aparte plaats voor één kolonie mag bestemmen. Hierdoor is 't alweer vrij lang geleden, dat wij de verhouding aangaven waarin de verschillende stroomingen, die samen de Britsch-

Indische kwestie vormen, tot elkander staan. Nu de tweede Rondetafelconferentie in zicht is, meenen wij, in aanknooping met het vroeger vermelde, een en ander weer *up to date* te moeten stellen.

Bij het scheiden van de markt gaf de Rondetafelconferentie van het vorige jaar verder uit te werken hoofdpunten mee. De deelen, die te zamen, onder Britsche regeering, Indië uitmaken, zouden een federatie moeten worden. Deze zou in het groote Britsche rijkverband de plaats innemen van een dominion. Burma, aan de overzijde van de Golf van Bengalen gelegen, zou in dit rijkverband los van Indië komen te staan. Behooren deze punten tot die waarvoor zich in de conferentie een sterke aanhang teekende, tot die voor welke Londen toen geen richting heeft gegeven behooren: de partij der extremisten, met Gandhi als meest bekende figuur, had niet ter conferentie willen aanzitten en had den eisch doen hooren van volslagen onafhankelijkheid voor Indië; het was niet gelukt de tegenstelling tusschen Hindoes en Mohamedanen minder scherp, venijnig en vijandig te maken.

Heeft de sedert verstreken tijd voor de in deze punten opgesloten kwesties een goede, veelbelovende oplossing gebracht of in het vooruitzicht gesteld?

Men wilde het gaarne als een goed begin beschouwen, dat lord Irwin, wiens bestuurstermijn ten einde liep vóór zijn heengaan aan de geïnterneerde extremisten de vrijheid kon hergeven en dat hij met Gandhi een accoord kon treffen waardoor het vooruitzicht werd geopend dat deze de volgende Rondetafelconferentie zou bijwonen, terwijl tevens al dadelijk de boycott der Engelsche artikelen kon worden opgeheven.

Daar de nieuwe onderkoning verklaarde ook de politiek van zijn voorganger te willen voortzetten, leek het groote Britsch-Indische vraagstuk in een goede strooming gebracht.

Op dit eerste gewin is echter niet veel goeds meer gevolgd.

Gandhi bleef bij alles een zoo weinig meegaande houding aannemen, dat hij, door de eene concessie na de andere, te vriend gehouden moest worden. De vereering der menigte voor hem nam hierdoor nog toe. Bleef men van regeeringswege bevreesd hem nog te zien terugkrabbelen, hetgeen Indië weer kon doen terugvallen in de vele moeilijkheden der anticoöperatie-beweging, anderzijds vreest men van hem ter Londensche conferentie een zóó eenzijdig doordrijven, dat daarvan niets goeds te verwachten is. Mengsel van eenvoud en van zelfgenoegzaamheid, van voorwerp in Godshand maar ook van geroepene om Godswil door te voeren, voert hij besprekingen met de vertegenwoordigers der Britsche regeering, ja met den Onderkoning zelf, vaak zonder ruggespraak met de andere leiders der Swarajpartij. Gevraagd of hij adviseurs mee naar Londen zal nemen, geeft hij tot bescheid: *God is my adviser-general*. Op de Simla-bijeenkomst van 15 Juli verschenen Pandit Jawakarla Nehru en Vallabhbhai Patel niet, tegen de verwachting in. Gandhi is ontegenzeggelijk een man van zeer groote beteekenis, — maar spreekt hij niet meer voor de partij, dan namens deze, en tot hoever zal men zijn stem in Londen buiten en binnen de partij kunnen en willen beschouwen als de stem der swaraj-, of z.g.n. congresspartij?

Het opheffen van de boycott van Britsche artikelen heeft voor Engeland volstrekt niet het gevolg gehad dat men verwachtte. Men was zich gaan wijs maken, dat de stilstand der Lancashire-industrie zijn oorzaak vond in het weren der Britsche katoentjes van de Indische markt. Ook de mijnnijverheid zocht in de vijandelijke houding der non-coöperators de reden van haar achteruitgang. Voor de economische moeilijkheden, voor de plaag der werkloosheid, was zodoende een eenvoudige aanwijzing gevonden. De oplossing was dienovereenkomstig ook eenvoudig: opheffen van de boycott! Toen die opheffing verkregen werd, zonder dat het gewenschte gevolg echter intrad, werd Gandhi beschuldigd van dubbelhartig spel, hij liet, zeide men, zijn invloed niet gelden om Engeland de vroegere plaats op de markt te doen innemen, en de Indische regeering moest (en moet nog) het verwijt hooren zich ten deze te hebben laten om den tuin leiden. Maar nuchtere statistieken zijn nu een anderen kijk op deze zaak komen geven.

De Indische industrie is sedert een kwart eeuw bezig den aanmaak van katoentjes voor Indië in klimmende verhouding, van de Engelsche over te nemen. In 1905 bracht zij al 21 pct. van het benodigde zelf ter markt. In 1913, 't jaar vóór den oorlog, bedroeg dit 26 pct. De oorlog gaf de inheemsche industrie verder een voorsprong op de moederlandsche, zoodat zij in 1924 evenveel bedroeg als de import aan katoenwaren. In 1929, vóór het streng doorvoeren van de boycott, was het 54 percent geworden. Toen Gandhi den Indiërs de wenschelijkheid voorhield om allen weer het onderwetsche spinnewiel in toepassing te brengen, ten einde eigen kleeding te maken, heeft hij voor Lancashire geen groote concurrentie geschapen. Maar de reeds bestaande fabrieken hebben zich de boycott wel ten nutte gemaakt om haar bedrijf nog uit te breiden en zij hebben er dan ook in groote

mate van geprofiteerd. Hier komt bij, dat Japan, overal op den uitkijk naar afzetgebied, ook goedkope katoentjes heeft weten in trek te brengen. Indië en Engeland hebben getracht met hooge invoerrechten hiertegen in te gaan, maar Japan is niet verdrongen. Met het opheffen van de boycott kon Gandhi dus niet veel meer veranderen. De inheemsche industrie was sedert tientallen van jaren in actie, had de wegen tot verdere uitbreiding gevonden, 1930 had haar nog sterker gemaakt. Nu het wachtwoord der noncoöperatie niet meer gold, ging zij werken met de leuze: *made in India*, als aanbeveling der nationale nijverheid.

Lancashire vischt achter het net. Er zijn er die dit niet willen inzien of bekennen, en die, vaak gedreven door politieke overwegingen en speculerend op het verlangen om Engeland van zijn miljoenen werklozen af te helpen, blijven vragen om regeeringsmaatregelen, die Lancashire zijn Indische claudisatie kunnen teruggeven, maar hun stem is gedoemd die van den roepende in de woestijn te blijven.

Staat Lancashire dan niets te doen dan berusten?

En is ook voor de mijnen en eenige andere industrieën, die, zij 't onder eenigszins ander aspect, in overeenkomstige verhoudingen geraakt zijn, alleen berusten mogelijk?

Geen volk is onbaatzuchtig genoeg, om, als er mededinging van elders komt, berustend te zeggen: ieder zijn beurt. Maar de Britsche nijverheid heeft toch ook nog zeer goede motieven om maar niet eenvoudig te berusten.

Reeds sedert eenigen tijd werd gewezen op toestanden in den Britsch-Indischen arbeiderswereld, die hemelstergend zijn. Het rapport der Koninklijke commissie voor den Indischen arbeid, dat onlangs verschenen is, heeft de bevestiging hiervan gebracht. 't Is werkelijk ongelooflijk dat dergelijke toestanden kunnen bestaan, dat arbeidsinspectie niets zien, dat arbeidswetten zoo schaamteloos kunnen worden geschonden. Het lijvige rapport van 580 blz. brengt 357 aanbevelingen voor veranderingen; deze willen de nijverheid niet brengen op het peil der opvattingen van onzen tijd, neen, indien die aanbevelingen tot haar recht komen, dan zullen de Britsch-Indische nijverheidstoestanden den arbeiders nog slechts brengen in een levenspositie, als die, welke sedert een halve eeuw in Engeland als onhoudbaar veroordeeld is!

Ja, als de regeering in Indië toelaat, dat de arbeiders zoo behandeld worden (erger den slaven), dan werkt zij een immoreele concurrentie in de hand, dan zondigt zij en tegenover de werklozen in Engeland en tegenover de werkenden in Indië tegelijk.

Waar dergelijke toestanden zich hebben kunnen zetten, de Britsche wetten en het Britsche bestuur ten spijt, wat moet men daar wel vreezen indien Indië aan de Britsche suprematie onttrokken werd!

De labour-kwestie, voor hier en ginds, stelt zich scherp pijnlijk voor het Labour-ministerie.

(Wordt vervolgd).

Bedenk, dat de meeste artikelen, die u te koop biedt, voor het publiek geen nieuwtje meer zijn. Doch u kunt er iets nieuws en aantrekkelijks van maken, door ze letterlijk in een ander licht te plaatsen, dan waarin het publiek gewoon is ze te zien; dan hebben zij de aantrekkelijkheid van het nieuwe terug gekregen. Voellicht is hierbij een goed hulpmiddel. (Maandblad „Succes“).

Berichten der Afdelingen

Afdeling 's Gravenhage.

Internationale Koloniale Tentoonstelling te Parijs.

Laatste excursie

van 17 September tot en met 24 September 1931.

De Excursie van 3 September is volteekend.

Besloten is, bij voldoende deelname van minstens 25 personen, alsnog een achtdaagsche excursie uit te schrijven en wel op 17 September a.s., welke onherroepelijk de laatste zal zijn. Leider de heer J. C. Baudoin.

De kosten, alles inbegrepen, bedragen f 102,50 per persoon. Zie voor het uitvoerig programma het Koloniaal Weekblad van 9 Juli j.l.

Enkele personen hebben zich reeds voor deze excursie aangemeld. — Leden en begunstigers(sters) van de Ver. „Oost en West“ met hunne familieleden, die hieraan wenschen deel te nemen, gelieven zich spoedigst mogelijk op te geven bij den Secretaris van de Afd. 's-Gravenhage der Ver. Oost en West, Jacob Hopstraat 12, Den Haag.

Voor eventueele correspondentie s. v. p. postzegel bijsluiten.

De Secretaris,

J. C. BAUDOIN.

Tel. 554262.

Breda.

Het Informatie-bureau dezer afdeling is gevestigd Willemstraat 9 en staat onder leiding van den heer J. J. de Neeve, tevens lid van het afdelingsbestuur.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Aan de leden der afdeling Den Haag van „Oost en West“.

In het belang der administratie en ter vermindering van omslachtigheid wordt men beleefd verzocht de jaarlijks verschuldigde contributie rechtstreeks te voldoen aan den Secr.-Penningmeester der afdeling Den Haag, den heer J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12, Den Haag, giro no. 135120 — en dus niet aan het Algemeen Secretariaat.

Ter overdenking.

Aan hen, die de Vereeniging „Oost en West“, bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

„Ik vermaak aan de Vereeniging „Oost en West“, zetel Den Haag, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd laatstelijk bij K. B. van 1 September 1927, No. 22, de som van maanden na mijn overlijden, uit te keeren binnen maanden na mijn overlijden, vrij van alle kosten en rechten.

Adresverandering.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland, aan den Administrateur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag; in O.-Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang; in Suriname aan den heer H. J. Wolff, en in Curaçao aan den heer H. J. C. Bodenburg Hellmund, Secretaris der aldaar gevestigde Afdeling.

VAN DE REDACTIE.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat hedenmorgen van Schiphol naar Nederlandsch Indië is vertrokken werden 24 zakken luchtpost verzonden met een totaal gewicht van 202 K.G. 325 G. bruto en 184 K.G. 895 G. netto.

De zending bevatte 12967 stukken beneden 5 gram; 169 briefkaarten en postwissels; 4571 stukken zwaarder dan 5 gram en 1073 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; in totaal 18780 stuks.

Radiotelefoonverkeer met Ned.-Indië.

Telefoongesprekken in het verkeer tusschen Nederland en Ned.-Indië kunnen reeds sedert eenigen tijd, zoowel in Indië als hier te lande van huis uit gevoerd worden.

Voor gesprekken, welke aan Indische zijde van huis uit gevoerd worden, was echter tot nog toe een toe-

slag verschuldigd. Ter bevordering van het verkeer is thans beslist, dat met ingang van 6 dezer deze toeslag niet meer zal worden geheven.

Italië op de Nederlandsche Jaarbeurs.

Italië zal op de aanstaande XXVe Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht vertegenwoordigd zijn met een collectieve inzending van Italiaansche fabrikaten en producten. De Italiaansche sectie zal een ruimte van circa 160 M.² in het tweede jaarbeursgebouw innemen.

Boottrein N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland“.

Het Agentschap 's Gravenhage der N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland“, de firma Crans & Co. meldt, dat de boottrein van het ms. „Johan van Oldenbarnevelt“, d.d. 12 Augustus a.s. te Genua, Donderdag 13 Augustus a.s. des morgens 11.00 uur aan het Station Staatsspoor in Den Haag verwacht wordt.

CRANS & Co.

Boottrein N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland“.

Het Agentschap 's Gravenhage der N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland“, de firma Crans & Co. meldt, dat de Nederland Express aansluitende op het uitvarende mailschip „Prins der Nederlanden“ dd. 14 Augustus a.s. van Genua vertrekkende, Donderdag 13 Augustus a.s. des morgens 9.22 uur van het Station Staatsspoor in Den Haag zal vertrekken.

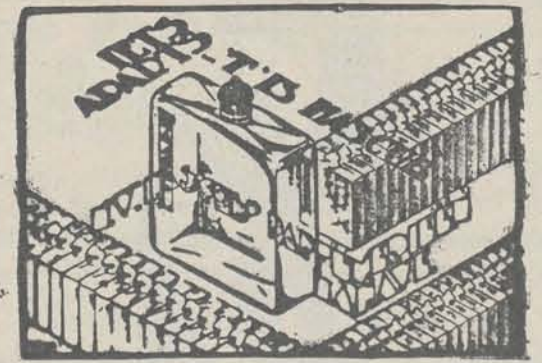
CRANS & Co.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

N. C. Beudeker, adm. ambt. b.h. B.B., Botermarkt 28, Leiden; A. V. Pogemeijer, adm. ambt. b.h. B.B., Binnen Bantammerstraat 20, Amsterdam; H. Menke, adm. ambt. b.h. B.B., de Clercqstraat 118, Amsterdam; L. E. Goedhart, adm. ambt. b.h. B.B., Daguerrestraat 20, Den Haag; A. Hoofman, adm. ambt. b.h. B.B., Reierskoop 40, Boskoop. J. M. de Kock, off. v. gez., 2e kl., Adr. van Ostadelaan 127bis, Utrecht; J. G. B. van Heek, off. van gezondh. 2e kl., Fagelstr. 38, Leiden; J. R. Bakker, off. v. gez. 2e kl., Muntstraat 3, Utrecht.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

P. R. de Tyssonk, kantoorhoofd bij het Centr. Kantoor v. d. Stat. van het depart. van L. N. en H., Valkenboschlaan 80, Den Haag; C. Boom, hoofdcommies bij de P.T.T. te Djocjarta, Floresstraat 24, Haarlem; W. F. H. Manuel, ambt. ter beschikking dd. ir. 1e kl. bij de S.S. en Tr., p.a. Ver. van Ind. Verl., van Weede van Dijkveldstraat 37, Den Haag; J. W. A. Prevoost, kantoorhoofd bij de S.S. en Tr., Regentesselaan 26, Den Haag; E. C. A. Bense, architect bij de W. en 's Lands B.O.W., Regentesselaan 26, Den Haag; J. J. M. F. Sijmons, fung. contr. bij het B.B., Joseph Holmanstraat 17-17B, Maastricht; R. R. Misseijer, 1e commies bij de Alg. Rekenkamer, Regentesselaan 120, Den Haag; J. I. Tholense, comm. bij het depart. der B.O.W., Obrechtstraat 415, Den Haag; E. Treffers, dir. off. van gez. 1e kl., Copernicuslaan 144, Den Haag; K. F. Avink, 1e luit. der inf., Vondelkerkstraat 15, Amsterdam; J. F. Hallegraef, kapitein der art., Maria- weg 4, Oosterbeek; L. J. B. Paardekooper, 1e luit. der art., Genistalaan 5, Apeldoorn; W. C. Muller,

5606

kapitein der genie, Voorhaven, Edam; J. W. E. Hoffmann, officier van gezondheid, p.a. notaris Hoffmann, Eindhoven; V. Dersjant, maj. top. dienst, Van Blankenburgstraat 77, Den Haag; F. H. B. Wetzels, 1e luit. inf. p.a. Hollanderstraat 9, Den Haag; N. Touwen, 1e luit. der inf., Beukenlaan 12, Oosterbeek.

Met Pensioen.

H. de Vries, luit. kol. der inf., Paus van Wiel-drechtlaan 33, Zeist; P. W. M. Weber, luit. kol. der inf., Anna Paulownalaan 34, Amersfoort; C. H. M. H. Kies, gen. majoor art., Nassau Odijkstraat 34, Den Haag.

ADRESVERANDERINGEN.

Dr. A. Ligtenstein, Off. v. Gez. 1e kl., Hotel Noordzee, Noordwijk aan Zee; M. la Fontaine, Ass.-res. b.d. Alg. Bestuursdienst in de Prov. Oost-Java, Poste restante, Valkenburg (L.); Ir. K. van der Laan, Hoofding., Hoofd der Irrigatiev. op Krawang, Oude Engweg 3, Hilversum. G. J. Visser, Onderluit. Plaatselijk Adjudant, Prinsenstraat 68, Utrecht; P. A. Marchant, Pakhuis- tevens betaalmeester 2e kl. b.d. Bangkatwinning, Valkenboschlaan 112 I, Den Haag; C. T. Berg, 1e Luit. der Inf. Galileistr. 171, Den Haag; C. A. Bazoni, Beheerder 1e kl. van 's-lands Pandhuis te Kendal, Reinkenstr. 11, Den Haag; A. C. van der Velden, Contr. 1e kl. b.h. B.B., Burg. Weertstraat 106, Arnhem; L. Leemans, baas-monteur, b.h. Mar. Etabl. Javastraat 81, III, Amsterdam-O.; A. J. I. ten Kroode, 1e comm. m.d. titel v. Hoofdcomm. b.h. korps ambt. beh. tot het Leger, Prinses Mariannel. 122, Voorburg, (Z.-H.); Ir. J. A. Sesink Clee, Ing. 2e kl., b.d. Waterst. en B.O.W., Pr. Hendriklaan 15, Rijswijk (Z.-H.); Mej. S. A. J. Magniez, 1e comm. b.d. S.S. en Tr. Halleyst. 7, Den Haag; D. G. Lie, tijd. wnd. kasbeh. b.d. S.S. en Tr., Ohmstr. 116, Den Haag; A. C. Bouman, Gouv.-Arts, b.d. Dienst der Volksgez., Pansierstr. 44, (Na 1-8, '31) Scheveningen; J. H. Rijsenbrij, 1e Comm. b.h. Hoofdbest. v.d. P.T.T., p.a. Linnaeusparkweg 159h, Amsterdam-O.; F. Duursma, 1e Luit. der Inf., v. Aerssenstr. 257, Den Haag; H. J. Friedericy, Contr. 1e kl. b.h. B.B., Weth. Juffermanstr. 2, Oegstgeest; A. J. Hillen, Kap. der Inf., Leuven-schestraat 81, Scheveningen; Dr. O. Siau Hai, Gouv. arts 1e kl., Suezkade 171, Den Haag; Prof. Ir. P. N. Max, tijd. wnd. Hoofdinsp. b.d. S.S. en Tr., Parkhotel, Parklaan 94, Haarlem (na 31 Juli Verspronckweg 109).

Mutatiestaat van 5 tot 12 Augustus '31

Nieuwe Leden:

C. P. Koene, Directeur 1e 's-Gravenhaagsche Nachtveiligheidsdienst, Den Haag, Adelheidstraat 12.
J. Neisingh te Almen bij Zutphen.

Voorgesteld door:

den heer F. van Peski te Den Haag.

Eigen aanmelding.

Afschrijvingen:

G. Elink Schuurman, Velp, „Huize in de Weide“, Hoofdstraat 23.

R. I. P.

F. Mos, Deventer, Zwolsche Weg 119.

J. van der Weijden, Haarlem, Wagenweg 126r.

Adresveranderingen:

C. H. M. Ch. Dieben, van: Amsterdam, Valeriusstr. 264II, naar: Zutphen, Stationsweg 13.
J. C. M. Krook, van: Amsterdam, Koninginneweg 2, naar: Bussum, Boschweg 17. f 5.—
H. Hofman, Oud-Inspecteur P.T.T., van: Assen, naar: Amsterdam-Z., Hobendrechtstr. 3. f 5.—
Mr. L. Tobi, Voorzitter Landraad, van: Amsterdam, naar: Weltevreden, Dep. v. Justitie.
Mr. Dr. W. M. Westerman, van: Wassenaar, Rijksstraatweg 462, naar: Den Haag, Flatgebouw Willemspark, Zeestraat 73.
Ir. Th. M. B. van Marle, van: Haarlem, Spaarne- laan 27, naar: Den Haag, Doornikschestraat 25. f 5.—
H. Koot, Den Haag, van: Adelheidstraat 183, naar: Mariastraat 42.

W. D. Müller, van: Apeldoorn, Koningin Hortense- laan 20, naar: Den Haag, Goudsbloeml. 197. f 5.—
Mr. J. Limburg, Den Haag, Scheveningsche Weg- van: 108, naar: 82.
D. H. Ooms, thans: Directeur van de Normalschool te Djember.
F. A. V. van Opdorp, Contr. 1ste kl. P.T.T., Sema- rang, van: Bangkok 40, naar: Lampersarie 17.
N. Segaar, Technisch Ambt. P.T.T., van: Welte- vreden, Molenvliet Oost 5, naar: Cheribon, Ked- jaksan 42.
J. C. Curiël, thans te Batavia-Centrum, Oude Ta- marindelaan 77A.
Mr. H. G. Verhoeff, Adj. Referendaris Dep. B.B.- thans: Batavia-Centrum, Villalaan 27.

Gereserveerd voor

N.V. Handel Mij. Hennig & Co.

Bildersstraat 65

Den Haag

5603

PENSION KLEIN

NICOLAAS WITSENSTRAAT 21

AMSTERDAM

Centrum stad

— Telefoon 36398 — 5611

Op alle slaapkamers koud en warm water.
Prima referentiën. Families reductie.
Tramlijnen: 4, 5, 6, 7, 10, 11, 15, 16, 19, 20, 24, 25.
Halten: FREDERIKSPLEIN en WETERINGSCHANS

DANSLESSEN.

MISS ELLEN AND HIS PARTNER,

pas terug uit buitenland, geven wederom hun danslessen, zoowel bij ons, of eventueel bij U aan huis.

Prima referentiën van groote huizen en bladen, zoowel binnen- als buitenland. 5210

Speciale aanbieding voor Ind. verlofgangers. Billijk tarief.

Adres: De Sillestraat 171, Bezuidenhout, Den Haag.

Te bereiken met lijn 6-7-15-13 en lijn 4.